

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ПРАВДЕ И ДРЖАВНЕ УПРАВЕ

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЈА РЕФОРМЕ
ПРАВОСУЂА
2013 - 2018

Радна верзија

МАРТ 2013

САДРЖАЈ

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1. Увод
2. Циљ и сврха Стратегије
3. Приоритети и кључна начела

II. СПРОВОЂЕЊЕ РЕФОРМЕ

1. Правни и институционални оквир реформе
2. Структура и састав система за стратешко планирање и спровођење
3. Материјална и финансијска одрживост

III. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ РЕЗУЛТАТА У РЕФОРМИ

1. Напредак у области уочених слабости у Стратегији из 2006
2. Досадашње реформске активности
 - а. Независан судски систем
 - б. Транспарентан судски систем
 - в. Одговоран судски систем
 - г. Ефикасан судски систем

IV. ОРГАНИЗАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

1. Кључна начела, стратешки циљеви и стратешке смернице за реформу правосуђа
2. Независност
3. Непристрасност и квалитет правде
4. Стручност
5. Одговорност
6. Ефикасност

V. СТАНДАРДИ РЕЗУЛТАТА РАДА

1. Мерење напретка
2. Показатељи резултата рада

VI. АНЕКСИ

I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

1. Увод

Реформа правосуђа била је и остаје важан приоритет Републике Србије у циљу унапређивања независности правосудног система, непристрасности и квалитета правде, унапређења стручности, одговорности и ефикасности правосудног система. Реформа правосуђа у Републици Србији започела је у мају 2006. доношењем Националне стратегије реформе правосуђа, у којој су била утврђена кључна начела и циљеви реформе, а уз њу је био донесет и припадајући Акциони план. Реформе које су предвиђене овом Стратегијом позитивно ће се одразити и на процес придруживања Србије Европској унији (ЕУ).

Имајући у виду потребну за сталним процесом стратешког планирања, Министарство правде и државне управе одлучило се за доношење Стратегије за период 2013-2018. године. Ова Стратегија представља наставак реформских активности постављених Националном стратегијом реформе правосуђа за период 2006 – 2011. године. Након окончања претходне фазе реформе правосуђа, следи фаза унапређења односно „финог подешавања“ усвојеног правног оквира, институционално и професионално јачање капацитета новоформираних инситутуција (Високи савет судства, Државно веће тужилаца, Правосудна академија), као и повезивање процеса реформе правосуђа са процесом европских интеграција, односно циљ нове Стратегије је да омогући припрему правосудног система за нове изазове у складу са европским стандардима и вредностима. Осим тога у процесу европских интеграција треба водити рачуна и о праву Европске уније (правним тековинама Европске уније – *Acquis Communautaire*), као и препорукама и стандардима Савета Европе. Стога је Националан стратегија рефоме правосуђа у складу са кључним стратешким документима, као што је Европско партнерство, НРАА,¹ односно у складу са већ дефинисаним кључним стратешким приоритетима земље. Нова Стратегија треба да обезбеди континуитет реформе правосуђа и да рашири обим реформских активности на читав правосудни систем у Републици Србији. По свом обиму, нова Стратегија ће дакле бити шира (претходна Стратегија се у претежној мери бавила реформом судског система), али ће се и неке претходне реформске активности кориговати на основу оцена протекле реформе и анализе испуњености Стратегије из 2006. године. То значи да ће организовано спровођење планираних промена сада обухватити читав правосудни систем (а не само судски као до сада).

¹ Национални план за усвајање тековина Европске уније.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Према оцени испуњености мера из Стратегије из 2006. године² произлази да су у највећој мери остварени резултати у области установљавања правног и институционалног оквира (правосудни закони, оснивање Државног већа тужилаца, Високог савета судства и Правосудне академије). С друге стране, поједина питања која су предмет стратешког документа нису уопште или у потпуности решена: реизбор судија и тужилаца спроведен у нетранспарентном процесу, правосудна мрежа није процењена на одговарајући начин, капацитети кључних актера у области правосуђа изазивају забринутост (Државно веће тужилаца и Високи савет судства, као и њихове Административне канцеларије), процесни закони су само делимично реформисани, тужилачка истрага није заживела, кашњење у доношењу подзаконских прописа неопходних за примену закона (критеријуми за вредновање рада судија и јавних тужилаца, критеријуми за напредовање судија и јавних тужилаца, Етички кодекс за јавне тужиоце), недостаци у правном оквиру којим се гарантује независност судија и јавних тужилаца, недовољна транспарентност рада Државног већа тужилаца и Високог савета судства, као и доступност прописа и судске праксе, недовољно учешће цивилног друштва у јавним консултацијама у законодавном процесу.

Национална стратегија реформе правосуђа 2013-2018. одговара на изазове за унапређењем система правосуђа и показује спремност државе да одговори на захтеве грађана за поштовањем владавине права и независним, непристрасним, одговорним и ефикасним правосудним системом. Пратећи документ уз Стратегију ће бити и Акциони план спровођења Стратегије. Комисија за спровођење Стратегије биће задужена за примену Стратегије и Акционог плана, као и за његово ажурирање уколико се укаже потреба. Основна улога Националне стратегије реформе правосуђа јесте да одреди одговарајући правац и приоритете, али и темпо односно брзину поменутог процеса организованих и циљно усмерених реформских активности.

Успешно спровођење Стратегије довешће до даљег јачања институција које ће се у већој мери ангажовати на спровођењу реформских активности. Крајњи резултат Стратегије ће бити јачање поверења и поштовања грађана у правне институције државе.

Реформа правосуђа је интегрални део реформе правосудног система и полиције. Најсвеобухватнији документ који говори о приоритетима Владе Србије у овој области је Акциони план за остваривање приоритета у придруживању Европској унији. Један од кључних приоритета је „Демократија и владавина права“. Стратегија има за циљ да помогне правосудном систему Србије да постане доследан у примени права, систематичнији и спремнији да одговори на потребе свих њених грађана.

² Извештај Савета Европе „Подршка реформи правосуђа у Србији у светлу стандарда Савета Европе“, као и Извештаја Европске комисије о напретку Србије за 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 и Аналитички извештај који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету уз Мишљење Комисије о захтеву Србије за чланство у Европској унији из октобра 2011. године.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Такође, примена Стратегије мора да се координира са великим бројем других иницијатива, као што су стратегије и планови на републичком нивоу односно нивоу сектора, а који се односе на борбу против корупције, организованог криминала, реформу система извршење кривичних санкција, бесплатну правну помоћ.

Стратегија изискује широк спектар деловања и ресурса и самим тим укључује велики број учесника. Оснивање Комисије за спровођење Стратегије, о којој се у детаљније говори у одељку II који се бави спровођењем, омогућиће успешно спровођење Стратегије.

2. Циљ и сврха Стратегије

Побољшање квалитета правде, ефикасности и ефективности правосуђа, уз јачање и заштиту независности, праћене ефикасним механизмима одговорност у циљу приближавања правде грађанима и враћања поверења у правосудни систем.

Нова Стратегија реформе правосуђа има за циљ да омогући стратешко планирање и управљање правосудним системом. Стратегија се усваја као петогодишњи стратешки оквир чији ће саставни део чинити Акциони план са конкретним мерама, активностима, роковима, институцијама одговорним за њихово спровођење и проценом трошкова, док ће одговорност за спровођење Стратегије бити на Комисији за спровођење Стратегије и Секретаријату.

3. Приоритети и кључна начела

Приоритети су идентификовани као наургентнија питања у оквиру којих је неопходно предузети хитне мере како би се утврђени проблеми отклонили. Листа приоритетних области утврђена је на основу Извештаја Европске комисије о напретку Републике Србије у процесу европских интеграција, и Аналитичког извештаја који прати саопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету уз Мишљење Комисије о захтеву Србије за чланство у Европској унији из октобра 2011. године,³ као и на основу других релевантних извештаја и анализа⁴:

³http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/analiticki_izvestaj_2010.pdf.

⁴ Погледати Анекс бр.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

- *Реинтеграција у правосудни систем судија и јавних тужилаца који су враћени на дужност на основу одлуке Уставног суда и преиспитивање правосудне мреже*

У Аналитичком извештају указује се да су „Ефекти смањења броја судова ослабљени пошто су судови које је требало затворити претворени у судске јединице преосталих судова, што је довело до неефикасности и изазвало безбедносне проблеме, укључујући потребу судија да путују и неопходност да се предмети преносе. И даље постоји неједнако оптерећење различитих судова.“ У Извештају о напретку Србије за 2012. годину наводи се да „И даље постоји велика неуравнотеженост у количини посла који добијају судије различитих судова, а нарочито између оних у Београду и других судова. Потребна је свеобухватна анализа функционисања нове мреже судова у смислу трошкова, ефикасности и приступа правди.“ Такође се истиче да „српске власти треба да процене како се реформа правосудног система може даље унапредити када ће већина неизабраних судија и тужилаца бити реинтегрисана на основу одлука Уставног суда.“

- *Решавање статуса Високог савета судства и Државног већа тужилаца и питање одговорности ова два тела*

Према Извештају Савета Европе из октобра 2010. године „Чини се да правосуђе нема много поверења у садашњи ВСС. Њега сматрају одговорним за велики заостатак у раду на предметима, лоше функционисање нове правосудне структуре и процесне недостатке.⁵ Неће бити нимало једноставан задатак Високом савету судства да стекне поверење које му је неопходно да би био самостална институција у правосуђу.“

- *Решавање заосталих предмета*

Према Аналитичком извештају „Србија се суочава са великим бројем заосталих предмета. Дана 30. јуна 2011. године, око 1,9 милиона нерешених предмета било је старије од 9 месеци. Многи од њих односе се на извршење грађанских и кривичних одлука, у просечном трајању од преко 600 дана за грађанске предмете. Постојећи систем извршења грађанских предмета ослања се на недовољан број судских извршитеља.“

- *Решавање предмета у разумним роковима*

Према Извештају Савета Европе из 2010. године „Свака држава има пуну слободу да утврди који је то ниво људских ресурса који је адекватан да задовољи очекивања сваког појединца да ће његов предмет бити пресуђен у разумном року. Број предмета у раду пред судовима као и проблеми са извршењем пресуда већ стварају системски проблем када је реч о поштовању члана 6 Европске конвенције. Експертима је предочен задатак да

⁵ Општи (ре)избор судија (тајновитост, одсуство контрадикторног поступка, тајни и дискриминаторни критеријуми елиминације, немерљиви и неупоредиви стандарди итд.)

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

поступци пред судовима, заједно са извршењем пресуда у Србији трају око девет година.⁶ Ове бројке никако не могу задовољити очекивања шире јавности, нити захтеве Конвенције у погледу експедитивног судског поступка. Прекомерна кашњења у правосуђу представљају велику опасност за поштовање владавине права и доступност правде.“

- *Уједначавање судске праксе*

Према Извештају Београдског центра за људска права *Људска права у Србији 2011 – право, пракса и међународни стандарди људских права* „Неуједначеност судске праксе домаћих судова је још један од системских проблема са којима се суочава Србија.⁷ Европски суд за људска права остао је при свом становишту да иако се одређена одступања у тумачењу могу прихватити као саставни део сваког правосудног система који је, баш као и српски, заснован на мрежи судећих и апелационих судова који имају надлежност над одређеном територијом, у случајевима подносилаца представки супротна тумачења проистекла су из исте судске надлежности, и подразумевала су недоследно пресуђивање о правима многих лица у истој ситуацији. Све је то довело до стања трајне неизвесности, које је заузврат морало умањити поверење јавности у правосуђе. Суд је утврдио кршење члана 6 Конвенције због дубоке и упорне правосудне неизвесности коју ВСС није исправио на задовољавајући начин.“

- *Успостављање јединственог система е-правосуђа*

Према Извештају Савета Европе „Завршени су сви припремни и инсталациони радови за АВП софтвер (софтвер система за аутоматску обраду података) у 60 судова опште надлежности. Софтвер за централни регистар некретнина је у фази набавке. Поред тога, биће уведен нови софтвер за попис списка и то ће повећати транспарентност рада у правосуђу, тако што ће се широј јавности омогућити да има интернет приступ предметима на основу имена, броја и других релевантних података. Тако ће и председници и судије имати могућност да погледају статистичке податке о ефикасности властитог рада. Врховни касациони суд, Управни суд и четири апелациона суда такође су добили све компјутере и софтвер неопходне за увођење "судског регистра". Према информацијама добијеним од Министарства правде, у току је рад на ИТ мрежи која ће повезати све судове и управе затвора. Када је реч о софтверу за судове и тужилаштва, већ

⁶ Према анкети организованј у оквиру програма УСАИД за реформу стечајног и извршног поступка (БЕС), 73% предузећа у Србији није "никад или веома ретко" користило суд за извршење, због системских грешака; стопа накнаде код пресуда трговинских судова мања је од 5%; у просеку за трговинско извршење трговинског предмета треба више од 500 дана упркос чињеници да судови за мање од 20 дана донесу сва неопходна решења о извршењу. Сем тога, проблем са извршењем у целини постао је толико тежак да је Европски суд за људска права у девет случајева против Србије утврдио да је био повређен члан 6 Конвенције.

⁷ С овим проблемом као системским се од свих земаља чланица Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, суочавају само Србија и Румунија. Види пресуду у предмету *Ракић и други подносиоци представки против Србије* (бр. 47460/07, од 5. октобра 2010).

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

су обављени многи послови, али још увек постоји потреба за побољшањем. Чињеница је да садашња ситуација није задовољавајућа“.

Делотворно правосуђе се заснива на **пет кључних начела**: независност, непристрасност и квалитет правде, стручност, одговорност и ефикасност, која обезбеђују оквир за успостављање, развој и организовање правосудних институција. Правосудни систем који може да у потпуности одговори интересима и правима свих грађана настојаће да унапреди ова кључна начела у свакој фази развоја правосуђа и права.

Јачањем следећих пет кључних начела унапредиће се правосудни систем у Србији:

- *Независност* - систем у којем спровођење правде не ометају захтеви извршне или законодавне гране власти или друга питања која нису директно повезана са правосуђем. У основи читаве Стратегије налази се претпоставка да је очување независности у доношењу одлука у правосуђу и тужилаштву од суштинског значаја за праведно друштво;
- *Непристрасност и квалитет правде* - у којем су закони, правила и пракса лако доступни, тумаче се на јединствен начин и доследно примењују, чиме се јача доступност, легитимитет и предвидљивост. Систем који тежи томе да унапреди *квалитет правде* и да се постара да сви учесници у правосудном систему буду третирани у складу са прописаним процедурама и уз дужно поштовање, с тим да сви имају исту могућност да остваре правду.
- *Стручност* - системски приступ едукацији и унапређењу стручности, што значи да је потребно поседовати посебну стручност, која се стиче, одржава и унапређује путем обуке која је како дужност тако и право. Поверење које грађани полажу у правосудни систем биће још јаче уколико сви представници система буду располагали темељним и свеобухватним знањем;
- *Одговорност* - систем који прихвата своју обавезу да одговора пред јавношћу за своје резултате и употребу јавних ресурса;
- *Ефикасност* - правосудни систем у којем се делотворно управља ресурсима и по предметима поступа и суди у разумном року уз законито поступање, поштовање људских права, стандарда квалитета и рационално коришћење правосудних ресурса.

Транспарентност није издвојена у посебно кључно начело већ се хоризонтално протеже кроз читаву Стратегију, и кроз стратешке циљеве заступљена је у свим кључним начелима.

Кроз примену ових начела Стратегија ће омогућити Републици Србији да лакше припреми правосудни систем за изазове придруживања Европској унији поштујући стандарде и

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

норме обављања правосудних функција садржане у релевантним документима међународне заједнице.⁸

DRAFT

⁸ Европска повеља о закону за судије (Стразбур, 9 - 10. јул, 1998. год)
Препорука (94) 12 Комитета министара Савета Европе о независности, ефикасности и улози судија
Мишљење бр. 1 (2001) Консултантског већа европских судија о стандардима који се тичу независности правосуђа и непремостивости судија
Препорука (2000) 19 Комитета министара о улози јавног тужилаштва у систему кривичног правосуђа
Основна начела независности судства УН-а (Резолуција Генералне скупштине 1985. год)
Мишљење бр. 349/2005 Европске комисије за демократију путем права о одредбама о правосуђу у Нацрту устава Републике Србије

II СПРОВОЂЕЊЕ РЕФОРМЕ

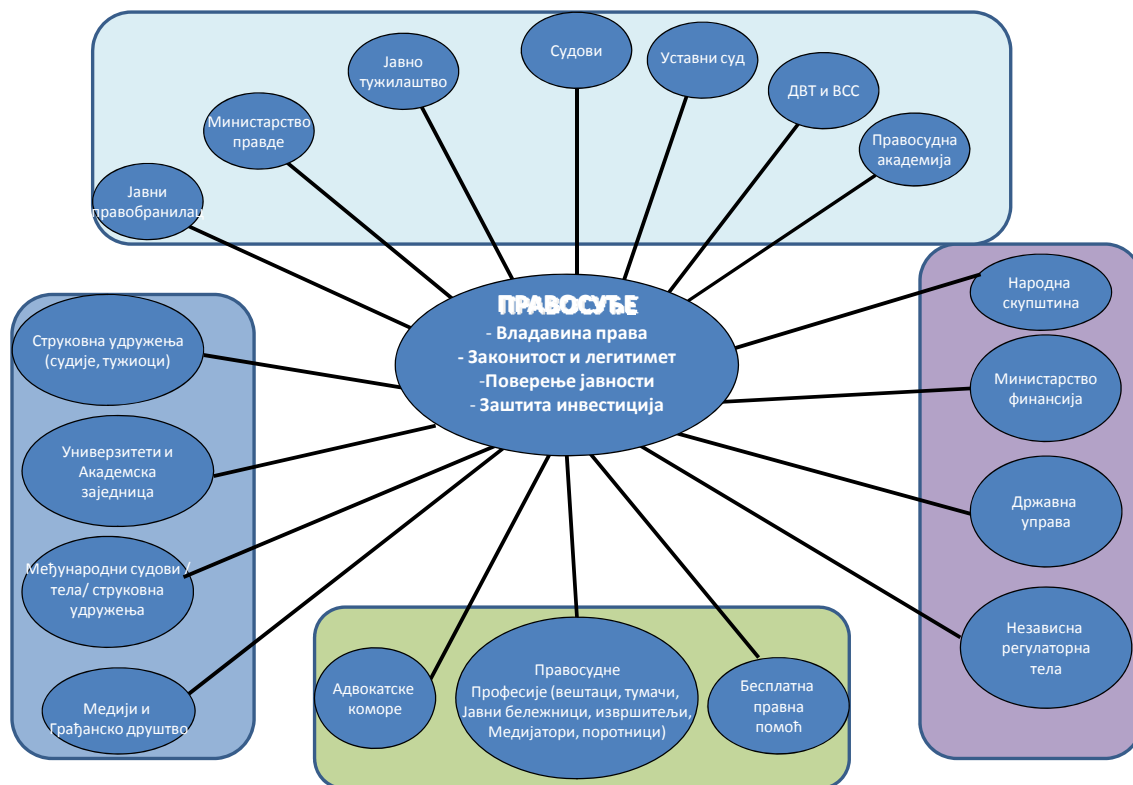
1. Правни и институционални оквир реформе

Основни правни извори који уређују надлежност и одговорност кључних институција правосудног система РС су: Устав РС, Закон о судовима, Закон о Високом савету судства, Закон о уређењу судова, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва, Закон о Правосудној академији.

Институције укључене у реформу правосуђа су: Народна скупштина, Влада Републике Србије и Министарство правде и државне управе, Врховни кацасиони суд и судови, јавно тужилаштво, Високи савет судства, Државно веће тужилаца и Правосудна академија.

Поред наведених главних актера реформе правосуђа у Србији, у процесу ће стално или по потреби учествовати и друге институције. Сви релевантни актери реформе правосуђа у Србији приказани на следећој схеми:

Релевантни актери реформе

2. Структура и састав система за стратешко планирање и спровођење

Предуслов за успех стратешког планирања јесте доследно спровођење стратешких циљева и акционих корака. Стратегија представља живи документ који је потребно периодично ажурирати кроз годишње акционе планове, на основу анализе коју спроводе главни актери у међусобној сарадњи. Како се Стратегија и акциони планови буду развијали, спровођење неких од корака можда ће изискивати реформу Устава, законодавства и регулативе, чиме би се спровеле препоруке у домену реформе Устава, законодавства и регулативе дате од стране Европске уније и Венецијанске комисије.

Одговорност за реализацију циљева и активности предвиђених Стратегијом реформе правосуђа и Акционим планом биће поверена од четрнаест чланова, представника свих институција релевантних за спровођење реформе правосуђа: Комисији за спровођење стратегије: Министарство правде и државне управе, Републичко јано тужилаштво, Врховни касациони суд, Високи савет судства, Државно веће тужилаца, Одбор за правосуђе Скупштине Србије, Друштво судија Србије, Удружење тужилаца Србије, Адвокатска комора Србије, Правосудна академија, правни факултети, Министарство

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

финансија, Канцеларија за европске интеграције и Канцеларија Владе за сарадњу са цивилним друштвом. Комисија за спровођење Стратегије је централно тело за праћење напретка и усмеравање и планирање будућих активности, док Министарство правде и државне управе, пружа стручну, техничку и административну подршку. Комисија је стално радно тело.

Представника Министарства правде и државне управе предложиће министар, представника Републичкој јавног тужилаштва предложиће колегијум РЈТ, представника Врховног касационог суда предложиће општа седница ВКС, представника Високог савета судства предложиће ВСС из реда изборних чланова Савета, представника Државног већа тужилаца предложиће ДВТ из реда изборних чланова Већа, представника Одбора за правосуђе Скупштине Србије предложиће председник Одбора, представника Друштва судија Србије предложиће Управни одбор, представника Удружења тужилаца Србије предложиће Управни одбор, представника адвокатуре предложиће Управни одбор Адвокатске коморе Србије, представника Правосудне академије предложиће директор, представника из реда професора правног факултета предложиће заједничка седница декана свих правних факултета, представника Канцеларије за европске интеграције предложиће директор Канцеларије, представника Канцеларије Владе са сарадњу са цивилним друштвом предложиће директор канцеларије. У Комисији ће бити и представник Министарства финансија Републике Србије, који ће бити спона и гарант финансијске одрживости спровођења Стратегије у складу са буџетом Републике Србије.

На основу предлога, Влада Републике Србије ће именовати чланове Комисије на период од пет година са могућношћу продужења мандата. Комисија ће у оквиру својих надлежности формирати посебне радне групе које ће бити задужене за спровођење појединачних начела и циљева Стратегије.

Административну и стручну подршку раду Комисија пружаће Секретаријат за спровођење Стратегије. Оснивање, управљање и надзор над радом Секретаријата биће у надлежности Комисије за спровођење Стратегије. До оснивања Секретаријата административну и стручну подршку Комисији пружаће Министарство правде и државне управе.

Секретаријат ће као административно-техничка подршка Комисије, извршавати одлуке и смернице Комисије тако што ће:

- Припремати предлог ажурираног акционог плана за спровођење стратегије,
- Припремати предлоге препорука и одлука на основу извештаја посебних радних група,
- Координирати рад радних група за спровођење основних циљева Стратегије,
- Прикупљати и обједињавати статистичке податке потребне за доношење стратешких одлука, као и друге податке утврђење као индикаторе за спровођење активности из Стратегије,

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

- Прикупљати, обједињавати, обрађивати и анализирати податаке од свих субјеката одређених акционом планом као одговорне институције за спровођење Стратегије,
- На основу прикупљених и анализираних података, припремати предлоге одлука и докумената Комисије,
- Обезбеђивати упоредне анализе и међународне препоруке неопходне за имплементацију у правни систем Републике Србије, ради хармонизације прописа за придруживање Европској унији и
- Све остале послове које му Комисија одреди, а који су неопходни за спровођење Стратегије.

Одговорни субјекти дужни су да пружају податке и информације Секретаријату у вези са активностима на спровођењу Стратегије.

Свака три месеца Секретаријат за спровођење Стратегије има обавезу да припреми извештај о раду Влади. На крају сваке године Секретаријат ће подносити извештај Народној скупштини Србије о спровођењу Стратегије. Народна скупштина разматра извештај Секретаријата и извештај надлежног скупштинског одбора, са предлогом закључка, односно препорука и одлучује о предлогу закључка, односно препорукама са мерама за унапређење стања у овој области, већином гласова народних посланика присутних на тој седници.

Комисија може покренути поступак испитивања одговорности субјеката надлежних за спровођење Стратегије у складу са одговарајућим прописима.

3. Материјална и финансијска одрживост

Реформа правосуђа је комплексан процес који захтева и значајна финансијска средства за низ структурних и организационих промена. Како би се обезбедило одрживо и успешно спровођење Стратегије, држава Србија ће у оквиру расположивих ресурса, обезбедити потребне материјалне претпоставке и финансијска средства за циљеве и активности предвиђене овом Стратегијом.

Комисија за спровођење Стратегије мораће да се ослони на ресурсе које ће обезбедити Влада како би испунила стратешке циљеве утврђене Стратегијом. Сваки део Акционог плана треба да садржи и процену трошкова за његово окончање, као и да наведе да ли су средства за то расположива и из којег извора, као и предложи извор ресурса за нефинансиране активности.

Комисија координира процес планирања неопходних финансијских средстава утврђених Акционим планом за активности дефинисане Стратегијом.

Велики значај за спровођење ове Стратегије представљаће и подршка међународне заједнице, а посебно Европске Комисије, Савета Европе, Светске Банке и других

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

међународних и регионалних организација и владиних агенција, које су и до сада свесрдно помагале реформске процесе у Србији.

DRAFT

III. ПРЕГЛЕД ДОСАДАШЊИХ РЕЗУЛТАТА У РЕФОРМИ

1. Напредак у области уочених слабости у Стратегији из 2006

- *Неадекватан уставни и законски оквир*, што за резултат има прекомерна кашњења судских поступака, отежано извршење судских пресуда, неодговорност органа правосудног система, па и корупцију;

Након доношења Националне стратегије реформе правосуђа 2006. године, донет је нови Устав, као и низ закона који прате и разрађују уставна решења у односу на одредбе о правосуђу⁹. Анализом постојећих уставних и законских решења и њиховим поређењем са решењима која су важила у време доношења претходне Стратегије, може се доћи до закључка да су на плану нормативног оквира везаног за правосуђе учињени одређени квалитативни помаци, али да се легислатива и даље мора модификовати у правцу јачања правосудног система и унапређења квалитета правосуђа. Поред унапређења процедуре доношења закона неопходна је и квалитетна имплементација законских решења, пре свега у виду благовременог доношења подзаконских аката.

- *Претерано комплексан и широк систем судова*, што за резултат има више трошкове пословања од неопходних а мање ефикасан приступ правди;

Након измене нормативног оквира 1. јануара 2010. године,¹⁰ почела је са радом нова, редукована правосудна мрежа, коју карактерише драстично смањење укупног броја судова и тужилаштва а у складу са тим и судија и јавних тужилаца.

Предвиђања да ће нова мрежа судова и тужилаштва резултирати смањењем броја заосталих предмета, краћим трајањем судских поступака и нижим буџетским расходима, нису остварена у очекиваној мери. На крају 2011. године број заосталих предмета је износио 3,34 милиона. Мањкавости новоформиране мреже судова, огледају се и у неједнакој оптерећености судова бројем предмета. Посебан проблем везан је чињеницу да су бројни првостепени судови замењени судским јединицама, што са собом повлачи значајне издатке за путне трошкове, како судија и тужилаца, тако и других учесника у поступку али и трошкове одржавања и обезбеђења објеката у којима су се некада налазили судови који су потпуно укунути или замењени судским јединицама. Поред тога, потреба за вишечасовним и скупим путовањем до надлежног суда у значајној мери негативно утиче на право на приступ правосуђу, нарочито када су у питању социјално угрожене категорије становништва. Додатној сложености тренутне ситуације у правосуђу доприноси проблем уклапања у нову правосудну мрежу око 1000 судија и јавних

⁹ Закон о судијама, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Високом савету судства, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о уређењу судова, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва.

¹⁰ Закон седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

тужилаца који нису реизабрани 2009. године а који су након одлуке Уставног суда 2012. враћени на дужност.

- *Нејасни стандарди избора, опозива, резултата рада и напредовања за судије, што за резултат има неједнаку делотворност правосудних органа и смањење поверења јавности у судијску професију;*

Законом о судијама и Законом о јавном тужилаштву регулисани су поступак избора, вредновања рада и дисциплинска одговорност судија и јавних тужилаца, односно заменика, а подзаконским актима детаљније је уређена процедура. Када су у питању **критеријуми за вредновање рада**, ДВТ и ВСС донели су само *ad hoc* критеријуме који су коришћени током реизбора (ВСС је 2009. године донео Одлуку о утврђивању критеријума и мерила за оцену стручности, оспособљености и достојности за избор судија и председника судова, а ДВТ је такође 2009. године донео Правилник о критеријумима и мерилима за оцену стручности, оспособљености и достојности кандидата за носиоца јавнотужилачке функције), иако су по Закону били дужни да донесу „сталне“ критеријуме у року од 90 дана од дана конституисања Савета. Подзаконски акти којима се регулише напредовање судија и тужилаца нису донети. **Правилник о дисциплинском поступку** донели су и Високи савет судства и Државно веће тужилаца, с тим што је Високи савет судства поставио дисциплинске органе (дисциплинског тужиоца и комисију) у децембру 2010. године, док је Државно веће тужилаца Правилник донело у јулу 2012. године и органи још увек нису успостављени.

- *Непостојање капацитета за интегрисано планирање, утврђивање буџета и мерење резултата, што смањује способност правосуђа да делотворно прати и унапређује резултате система;*

Законом о Високом савету судства и Законом о Државном већу тужилаца предвиђено је да надлежност у погледу буџета за правосуђе припада Саветима. Чланови 82–86 Закона о уређењу судова баве се средствима за рад судова. ВСС предлаже обим и структуру буџетских средстава неопходних за текуће расходе, уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за правосуђе и расподељује та средства на судове. Законом о уређењу судова утврђено је да надзор над трошењем буџетских средстава одређених за рад судова спроводе Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе и министарство надлежно за финансије. Противно НСРП и међународним стандардима (између осталог Мишљењу бр. 2 (2001), Мишљењу бр. 10 (2007) ЦЦЈЕ), надзор над финансијским и материјалним пословањем ВСС (у делу који се односи на буџетска средства из члана 83 Закона о уређењу судова) спроводе министарство надлежно за правосуђе и министарство надлежно за финансије. Поставља се питање да ли оваква законска одредба одговара у потпуности духу независности правосуђа.

До 2012. године Министарство правде било је одговорно за консолидацију буџетских захтева појединих судова и тужилаштва, док директни буџетски корисници подносе одвојене буџетске захтеве. За припрему детаљних буџетских захтева, Министарству правде су се подносили буџетски захтеви свих индиректних буџетских корисника. Уместо Министарства правде ову улогу би требало да имају Високи савет судства и Државно веће тужилаца. Међутим ови органи су својим интерним актима предвидели да и планирање

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

буџета за 2013. годину обавља Министарство правде. Такође, и даље постоје слабости у систему буџетког планирања:

- Нема систематских планова за капиталне инвестиције (само између 40-50% планираних средстава у буџету за капиталне инвестиције се и потроши);
 - буџетска издвајања одражавају раније потребе, а не тренутне (Министарство правде је прибегавало у великој мери процесу планирања буџета, користећи историјске податке из буџета као основу и додајућу увећане износе за нови буџетски период.
- *Застарели модели функционисања правосудне администрације*, што спречава делотворно спровођење правде и процесуирање предмета;

Почетком 2010. године, у правосуђу је било запослено око 20.000 људи у око 200 институција (укључујући судове, тужилаштва, министарство правде). Запослени у правосуђу су осим носилаца правосудних функција, и службеници и намештеници. Ефикасна употреба ових бројних и разноврсних људских ресурса може да омогући да правосуђе буде ефикасно и да боље користи своје ресурсе.

Министарство правде и државне управе је одговорно за развој, спровођење и одржавање система за архивирање информација о судским предметима. Одржавање ових архивских система сада је аутоматизован, а уведен је и електронски систем вођења предмета (познатији као АВП) који се успешно примењује у привредним судовима од 2006. године.

У свом свакодневном раду, службеници примењују Судски пословник (Правилник о управи у јавном тужилаштву) и приручнике за рад за постојећи електронски систем вођења предмета - "АВП". Стручно усавршавање и обука правосудног особља у Србији такође захтева пажњу, и у том смислу Правосудна академија Србије одређена је да обезбеди обуку и за судско особље, међутим, тренутно не постоји програм обуке.

Судски пословник садржи одредбу да судови и тужилаштва могу да организују службу за информационе технологије и аналитичке услуге. Веома често ИТ запослени у судовима и тужилаштвима не поседује потребне квалификације и образовање и најчешће су промовисани из редова административног особља, без посебне ИТ обуке и искуства.

Број места запослених у правосуђу у сваком суду и тужилаштву се заснива искључиво на броју судија, односно тужилаца, а не на основу критеријума као што су административне потреба појединачног суда.

- *Тежак терет административних послова на судијама*, што смањује судијску ефикасност и слаби морал у редовима судија;

Судије посвећују велики део свог времена на вансудске активности у погледу тока управљања предметом. Већи део овог посла је административне природе и не захтева пажњу судије, међутим, административно особље суда није овлашћено да допринесе у већој мери да се растерете судије од таквог административног рада. Председници судова

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

су највише преоптерећени у том погледу. Они су одговорни за свеукупно управљање суда, али ступају на ову функцију без икакве обуке управљању судом или предметима. Судским пословником формално је предвиђен положај судског менаџера. Три судска менаџера већ су именована и именоване још 11 се планира. Тренутно, није у потпуности јасно које ће бити надлежности судских менаџера и како ће тај положај да се разликује од постојећег положаја судског секретара (правног стручњака са неким функцијама које су релевантне за судску управу) и шефа судске писарнице. Овај недостатак јасноће у опису посла водећих административних функција у судовима је само пример за укупну ситуацију у кадровским пословима правосудном систему.

Такође, неопходно је растеретити и судије. Сваки судија требало би да има судијског помоћника/сарадника на којег би могли да се пренесу одређене дужности везане за судске поступке.

- *Недостатак континуиране обуке судија и других носилаца правосудних функција, што представља препреку за развој модерног и професионалног кадра специјализованог за руковођење и судску управу;*

Како знање и континуирано усавршавање представљају један од најзначајнијих услова за успешну реформу правосудног система, у вези са препознатим недостатком који се односи на сталну обуку носилаца правосудних функција предузете су одређене активности, те је Закон о Правосудној академији усвојен у децембру 2009. године и представља правно и институционално решење као основу за правичан и мериторно заснован процес одабира будућих судија и тужилаца. Законом је образована Правосудна академија и уређен њен статус, активности, управљачка тела и финансирање, као и почетна и стална обука судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, обука судијских и тужилачких сарадника и приправника, као и обука запослених у суду и тужилаштву.

Правосудна академија је започела је са радом 1. јануара 2010. године, успостављен је њен Програмски савет и Управни одбор и изабран је директор. Отпочињањем рада Правосудне академије завршена је трансформација Правосудног центра за обуку и стручно усавршавање, који је осам година спроводио програме сталне обуке судија и тужилаца. Законом о Правосудној академији, поред сталне обуке судија и тужилаца уведена је почетна обука кроз коју ће се обављати припрема будућих носилаца правосудних функција.

- *Неадекватан програм на правним факултетима, што доприноси неприпремљености будућих лидера у правничкој професији и правосуђу;*

У периоду 2006-2012. направљен је значајан помак по питању оспособљавања студената на пољу примене права и практичних правничких вештина. Потписан је низ споразума о сарадњи између правних факултета и представника правосуђа. У наставне програме Правних факултета уврштено је практично правничко образовање у виду правних клиника, курсева писања правних докумената, симулација суђења пред домаћим и међународним трибуналима, праксе у судовима, тужилаштвима и адвокатским канцеларијама.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Проблем представља чињеница да и даље не постоји јединствена стратегија реформе сектора правничког образовања те да поменути програми, у односу на укупан број, обухватају мали проценат студената права. Број полазника поменутих курсева, студијских програма и пракси је ограничен и углавном резервисан за студенте који испуњавају специфичне критеријуме попут високе просечне оцене или знања страних језика. Поред тога, предмети који подразумевају стицање практичних правничких знања и вештина, факултативног су карактера, док се на испитима из предмета који су најтешње везани за функционисање правосуђа, проверава само ниво стеченог теоријског знања и то само усмено.

- *Лоше опремљени и одржавани објекти*, што ограничава приступ правосуђу и чини велики притисак на ресурсе у правосуђу;

Слабост која је препозната и пре усвајања Националне стратегије реформе правосуђа 2006. године у смислу лоше опремљених и одржаваних објеката у којима су смештени судови и тужилаштва и даље у знатној мери остаје проблем са којим се треба суочити, што значајно зависи од расположивих финансијских средстава. Министарство правде и државне управе надлежно је за капиталне инвестиције, а извесне активности у вези са побољшањем смештајних и материјално-техничких услова рада правосудних органа у оквирима расположивих средстава су предузимане.

И даље као недостатак остаје недовољна развијеност планирања када је реч о капиталним инвестицијама, што представља један од првих корака ка унапређењу услова смештаја правосудних органа. Неопходно је израдити системски приказ капиталних потреба и у складу са препознатим и дефинисаним приоритетима ојачати инфраструктуру и капацитете правосудног система, а самим тим и унапредити доступност правде и обновити поверење јавности у правосуђе, што и даље остаје циљ коме се тежи. Уз то, делотворно спровођење правде уз аутоматизацију процеса и изградњу инфраструктуре који омогућавају задовољавање потреба правосудног система је неопходно за даље унапређење целокупног система правосуђа.

Потребно је израдити детаљну студију о функционалној стандардизацији објеката што ће допринети уједначеној примени права, а циљ коме се и даље тежи је да судови и тужилаштва буду смештени у одвојеним објектима имајући у виду њихове улоге у систему правосуђа и у судском поступку.

- *Систем институција за извршење заводских санкција које су претрпане и застареле*, што не подстиче на делотворан начин рехабилитацију нити задовољава међународне стандарде;

Упркос чињеници да Управа за извршење кривичних санкција располаже скромним средствима, резултати на остварењу реформских циљева постављених Стратегијом реформе правосуђа из 2006. године и Стратегијом за реформу система извршења кривичних санкција из 2005. године у претходном периоду су завидни и већина реформских циљева је реализована у потпуности.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Као један од основних проблема чије је решавање постављено као задатак у време формулисања претходних стратегија, постављено је питање решавања проблема пренасељености затвора. У том циљу Влада Републике Србије усвојила је 2010. године Стратегију за смањење преоптерећености смештајних капацитета у заводима за извршење кривичних санкција и Акциони план за спровођење наведене Стратегије, новембра 2011. а који садрже свеобухватне мере за решавање овог проблема, које подразумевају следеће активности: примена алтернативних мера и санкција и развој повереничке службе, интензивнија примена института условног и превременог отпуста са издржавања казне затвора, проширење смештајних капацитета и побољшање услова у затворима, побољшање стручних капацитета у Управи за извршење кривичних санкција, успостављање надлежности судије за извршење кривичних санкција, увођење јединственог информационог система, као и евентуалну амнестију.

Резултати постигнути у области реализације реформских циљева, огледају се како у инфраструктурним улагањима усмереним на побољшање квалитета смештаја осуђених лица, тако и изградњи нових капацитета, попут Посебног одељења за извршење казне затвора за кривична дела са елементима организованог криминала; Стављање у функцију Посебне притворске јединице Окружног затвора у Београду; Изградња новог затвора затвореног типа у Београду-Падинској Скели за смештај 450 осуђених лица; Изградња нових павиљона за смештај малолетника у ВПД Крушевац чиме се унапређују услови боравка малолетника и њихова правилна интерна класификација.

Унапређен је систем извршења алтернативних санкција формирањем новог нормативног оквира и успостављањем службе повереника за њихово извршење. Основан је центар за обуку у Нишу и израђени и спроведени програми стручног усавршавања кроз које је прошло више од 2000 запослених.

Значајан помак је направљен израдом и усвајањем Правилника о третману и обуци свих запослених службеника третмана, чиме је отпочела примена јединственог приступа третману осуђених лица заснованом на процени ризика, индивидуалних потреба и капацитета за промену код осуђених. Ово је резултирало осетно мањим бројем притужби на понашање особља према осуђеним и притвореним лицима.

Вредан помена је и помак начињен у области транспарентности система извршења кривичних санкција и сарадње са НВО сектором и међународним организацијама. Управа за извршење кривичних санкција је у претходне три године у значајној мери унапредила информациони систем и обезбедила свакодневну доступност већине релевантних података о функционисању система извршења који могу послужити у сврху праћења и анализе. Такође је у већини установа успостављен ефикасан видео надзор, као и систем контроле детекторима особа које улазе у установе.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

У току је реализација ИПА пројекта којим ће се обезбедити јединствени софтвер за све установе као и опрема за његово коришћење.

- *Недовољно коришћење информационе технологије и аутоматизованих система, што за резултат има стално коришћење неефикасне и радно интензивне праксе.*

Сprovedено је неколико обимних развојних иницијатива за унапређење мреже и база података, радног окружења за крајње кориснике и безбедност кроз примену заједничког анти-вирус решења и коначно, обезбеђена је подршка за кључне судске поступке кроз примену савременог система за управљање предметима у свим основним, вишим и привредним судовима.

У правосудним институцијама су уведени систем аутоматског управљања предметима који подржавају следеће:

- отварање нових судских предмета и њихова додела судијама
- администрирање предузетих мера (саслушања, суђења итд.)
- меморисање електронске документације у вези са предметима
- обрачун и наплата судских накнада
- израда извештаја (од АВП) током 24 часа, 7 дана у недељи, применом различитих критеријума
- прикупљање усаглашених статистичких података из свих судова и судских јединица

Тренутно се користи неколико система управљања предметима у различитим деловима система правосуђа, али покренут је процес унификације да би се постигло централизовано управљање и рад система како би могли да међусобно комуницирају. Преко АВП система, сви основни, виши и привредни судови и судске јединице чине интегрисани и повезани електронски систем за прикупљање, размену и пренос података о предметима из оквира њихове судске надлежности. Укупан број предмета који су решени и оних који су у решавању у АВП бази података је преко 8 милиона, при чему је већина ових предмета доступна онлајн. Постоји неколико чинилаца који ограничавају ширу примену електронске документације у системима управљања предметима, уместо постојеће штампане документације, међу које спадају:

- непостојање дигиталних потписа и временског жигосања
- недовољни капацитети за скенирање и недостатак људских ресурса

Такође, овера уговора о некретнинама саставни је део АВП (ЦМС) апликације у свим основним судовима и судским јединицама и сви оверени уговори се чувају у централној бази података од јануара 2010. године. Постоји централизовани портал за судове (www.portal.sud.rs) који објављује опште информације о раду суда и појединачним предметима, чиме се додатно смањује притисак на запослене суда да достављају ажуриране информације.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Све институције правосудног система имају своје интернет сајтове којима грађани могу слободно приступати и добити потребне информације о раду органа. Сви запослени имају своје е-маил адресе помоћу којих комуницирају. Запосленима је омогућен приступ интернету и битним сајтовима, у чему је олакшан приступ свим потребним информацијама потребним за рад правосудних органа. (постоји ограничење у броју сајтова којима се може приступити).

Велики недостатак је чињеница да све апликације које се користе подразумевају да у сваком органу постоји један сервер који подржаву ту апликацију. Потребно је да се изврши централизација, да сви подаци за све правосудне органе буду на једном серверу, што ће бити могуће након увођења нових апликација САПС, САПО и САПА.

2. Досадашње реформске активности

Мерење успеха спровођења Стратегије

У спровођењу Националне стратегије реформе правосуђа из 2006. године, недостатак у управљању огледа се у гашењу десеточлане Комисије за спровођење националне стратегије, као и Секретаријата, као стручног тела Комисије. Секретаријат према тексту Стратегије био је надлежан за припрему годишњих извештаја о напретку који су достављани Народној скупштини, а шестомесечни председнику Владе. Само један такав извештај се сачињен, и након тога напредак је пратило Министарство правде без припреме и достављања годишњих извештаја. Из тог разлога неопходно је у новој стратегији правило дефинисати тело које ће пратити напредак, дефинисати начин праћења извршења мера, одговорних институција и временских рокова (посебно јер сада постоје три институције које полажу право на управљање реформом).

У наставку поглавља се даје сумарни приказ најважнијих постигнућа по појединим кључним начелима реформе:

- Независност
- Транспаретност
- Одговорност
- Ефикасност

НЕЗАВИСНОСТ	ТРАНСПАРЕНТНОСТ	ОДГОВОРНОСТ	ЕФИКАСНОСТ
Независно управљање	Отворени процес избора, напредовања, одговорности и престанка судијске функције	Јасни стандарди за оцену успешности вршења судијске функције и резултата рада	Бољи приступ правосуђу
Независан буџетски орган	Одговарајући приступ информацијама из судских евиденција и поступака	Делотворно управљање предметима	Стандардизовани систем обуке и стручног усавршавања запослених
Независно утврђивање општег оквира и унутрашњег уређења и рада судова	Унапређени однос са јавношћу и учешће јавности	Делотворно коришћење ресурса у судству и тужилаштву	Модерна мрежа судова

а. Независност

і. Независно управљање

Остварене су краткорочне реформе чији су циљеви били планирани за период 2006-2007. (састав, мандат, организација и законом утврђене процедуре рада Високог савета судства и Државног већа тужилаца). Спроведена је и друга краткорочна реформа, која се односи на оснивање Административне канцеларије Високог савета судства (и Државног већа тужилаца). Високи савет судства и Државно веће тужилаца су дефинисани у Уставу из 2006. године. У децембру 2008. године донети су Закон о Високом савету судства и Закон о Државном већу тужилаца, којима се ближе уређују положај, надлежност, организација и начин рада тих институција, њихове функције и обезбеђење услова и средстава за рад Савета (исто се односи и на Закон о Државном већу тужилаца). Административна канцеларија ВСС помиње се у Закону о ВСС (2008), као и Административна канцеларија Државног већа тужилаца у Закону о ДВТ (2008).

Урађено је много тога на спровођењу средњорочних циљева реформе (2008-2009) дефинисаних у Националној стратегији из 2006. године. У марту 2009. године изабрана је већина чланова ВСС. ВСС је конституисан у априлу 2009. (осам од једанаест чланова). Још двоје чланова ВСС - један судија и један представник Адвокатске коморе - изабрани су нешто касније током 2009. Први састав Државног већа тужилаца такође је изабран 2009. године (недостајао је представник адвокатури). Упркос извесном кашњењу, обављен је важан и суштински значајан посао на изради нацрта и усвајању подзаконских аката неопходних за примену законских одредаба. Пословник Високог савета судства донет је 2009. године, кад и Одлука о образовању и раду Административне канцеларије ВСС.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Државно веће тужилаца донело је 2009. године Пословник о раду Државног већа тужилаца и Одкуку о образовању и раду Административне канцеларије.

Средњорочним реформама било је такође предвиђено формирање и развој основних служби Административне канцеларије ВСС. У закону о ВСС само је кратко наведено да се образује Административна канцеларија, чије активности може обављати Министарство надлежно за правосуђе, на начин и у складу са роковима установљеним у члану 58. истог закона. Крајем октобра 2009. ангажован је први секретар Административне канцеларије. Идентичне одредбе садржи и Закон о Државном већу тужилаца. Ни Високи савет судства ни Државно веће тужилаца, нису у потпуности ојачале рад Административних канцеларија.

Када су у питању дугорочне реформе које је требало да буду спроведене у периоду 2010-2011. година Национална стратегија предвиђала је да ће ВСС преузети пуни надзор над свим активностима на које се простиру његова овлашћења (ВСС обавља своје надлежности и Административна канцеларија је потпуно у функцији). Међутим, потребно је да се уложе додатни напори за унапређење институционалних и кадровских капацитета Административне канцеларије Високог савета судства и Државног већа тужилаца. Административна канцеларија Високог савета судства требало би да има одговарајући састав и да буде финансирана на нивоу који омогућује ваљано обављање задатака Савета. ВСС/ДВТ мора бити у стању да поступа у складу с најбољом упоредном праксом. Ваљало би предузети организационе, буџетске и кадровске мере како би се повећали капацитет и способност ВСС/ДВТ. Поред тога, чланови ВСС/ДВТ морају схватити његову улогу, па би им требало предочити најбољу праксу независних институција у другим земљама, итд.

ii. Независан буџетски орган

Национална стратегија реформе правосуђа из 2006. године наглашава важност судске буџетске независности неопходне да би се обезбедила независност судства у доношењу одлука. Средњорочним циљевима Стратегије било је предвиђено да ВСС преузме овлашћења за припрему правосудног буџета а да његова административна канцеларија припрема интегрисани буџет за Министарство правде, као и да буду појачани капацитети за даљи пренос одговорности. У Стратегији је било наглашено да постизање независности судства подразумева да правосуђе преузима независна буџетска овлашћења. Стратегијом је предвиђено да ВСС буде овлашћен за утврђивање, одобравање и расподелу буџета намењеног правосуђу, заједно са Трезором Републике Србије и Министарством финансија, с тим што коначно одобрење буџета даје Народна скупштина. Надлежност за утврђивање, одобравање и израчунавање буџета постепено је требало да се преноси са Министарства правде на ВСС, како би се обезбедио неометани пренос надлежности. Средњорочним променама предвиђено је да ВСС до 2010. године преузме надлежност у погледу судијских плата и материјалних трошкова, а до 2011. године надлежност у погледу буџета за правосуђе.

Законом о Високом савету судства и Законом о Државном већу тужилаца предвиђено је да ова надлежност припада Саветима. Чланови 82–86. Закона о уређењу судова баве се средствима за рад судова. ВСС предлаже обим и структуру буџетских средстава неопходних за текуће расходе, уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за правосуђе и расподељује та средства на судове. Законом о уређењу судова

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

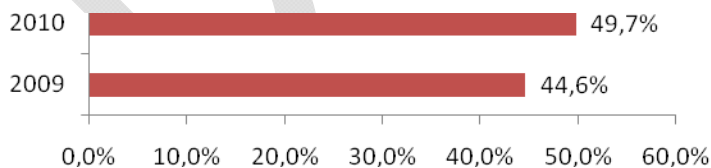
утврђено је да надзор над трошењем буџетских средстава одређених за рад судова спроводе Високи савет судства, министарство надлежно за правосуђе и министарство надлежно за финансије. Противно Националној стратегији и међународним стандардима (између осталог Мишљењу бр. 2 (2001), Мишљењу бр. 10 (2007) Консултативног Савета европских судија), надзор над финансијским и материјалним пословањем ВСС (у делу који се односи на буџетска средства из члана 83. Закона о уређењу судова) спроводе министарство надлежно за правосуђе и министарство надлежно за финансије. Оваква законска одредба не одговара у потпуности духу независности правосуђа.

У складу са Законом о уређењу судова до 1. јануара 2012. године Министарство правде било је одговорно за консолидацију буџетских захтева појединих судова и тужилаштва, док директни буџетски корисници подносе одвојене буџетске захтеве. Међутим одлуком ВСС из јануара 2012. године, овлашћено је Министарство правде да до 15. марта 2012. године за потребе ВСС-а обавља стручне и административно техничке послове у области материјално финансијских послова (предлаже обим и структуру буџетских средстава неопходних за текуће расходе, осим расхода за судско особље, уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за правосуђе и врши расподелу ових средстава на судове, као и надзора над наменским коришћењем буџетских средстава и вршење надзора над финансијским и материјалним пословањем судова), а за чије вршење је надлежан ВСС од 1. јануара 2012. године.

За припрему детаљних буџетских захтева, Министарству правде су се подносили буџетски захтеви свих индиректних буџетских корисника. Министарство финансија не врши директну контролу формулисања буџета индиректних корисника буџетских средстава, али дефинише лимите за укупне расходе свих индиректних правосудних органа одређеног тима и за сваку економску класификацију (на пример Министарство финансија одређује максимум за путне трошкове за све судове). Уместо Министарства правде ову улогу би требало да имају Високи савет судства и Државно веће тужилаца.

Поред питања преузима надлежности постоје и слабости у систему буџетског планирања:

- Нема систематских планова за капиталне инвестиције (само између 40-50% планираних средстава у буџету за капиталне инвестиције се и потроши);

- буџетска издвајања одражавају раније потребе, а не тренутне (Министарство правде је прибегавало у великој мери процесу планирања буџета, користећи историјске податке из буџета као основу и додајућу увећане износе за нови буџетски период. Буџетски захтеви су углавном засновани на ставкама, а издвајања одражавају постојеће структуре трошкова у судовима и тужилаштвима – нпр. број судија, тужилаца и других запослених, као и претходних издвајања за робе и услуге).

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Како би се увело стратешко планирање буџетског процеса, постоји потреба да се унапреде капацитети за анализу буџета и управљање информацијама у правосуђу. Запослени у одељењу за буџет посвећују много времена и ресурса на трансакције везане за контролу и усаглашавање и ограничавају могућност да се обезбеди шира анализа података и побољшање перформанси и ефикасности у алокацији ресурса. Како би се то остварило неопходни су поуздани и благовремени подаци о броју предмета, тежини предмета (да се направи разлика у случају сложености и самим тим трошковима), учинак суда (време решавања предмета и заостатак).

iii. Независно утврђивање општег оквира

Према Националној стратегији из 2006. године правосудни систем треба да буде кадар да утврђује општи оквир и унутрашње уређење судова преко ВСС. ВСС би требао да надгледа спровођење административне управе из пословника о раду судова, побољшавати делотворност управљања предметима и резултате рада судова, заједно са председницима судова и уз учешће Министарства правде у складу са законом. Како краткорочним, тако и дугорочним циљевима било је одређено да се ВСС успостави као орган за утврђивање правила рада у правосуђу и за формулисање и усвајање правног оквира. ВСС према Стратегији требало да преузме пуну одговорност као орган за утврђивање општег оквира и унутрашњег уређења и рада судова. Надзор над применом Судског пословника и даље се налази у надлежности Министарства правде, као и доношење одлуке о мерилима за одређивање броја запослених у судовима и тужилаштвима.

Имајући на уму напоре које ВСС и ДВТ требају да уложе у изградњу и унапређење капацитета, остварење ове дугорочне реформе није било могуће остварити.

6. Транспарентност

i. Отворени процес избора, напредовања, одговорности и престанка судијске функције

Правила и поступци, као и критеријуми за избор, унапређење, утврђивање дисциплинске одговорности и разрешење судија (СМ Препорука бр. Р (94) 12) и тужилаца (СМ Препорука бр. (2000) 19) морају бити транспарентни и објективни и садржати само минимална дискрециона овлашћења. Још је важнија њихова прописна и транспарентна примена.

Када су у питању краткорочне реформе (2006-2007) Законом о судијама и Законом о јавном тужилаштву регулисан је поступак избора, вредновање рада и дисциплинска одговорност судија и тужилаца, а подзаконским актима требало је да буде детаљније уређена процедура. Међутим, Савети су донели само критеријуме за вредновање који су примењени у поступку реизбора (2009. године), али не и критеријуме који су требали да се примене за редовно вредновање рада судија и тужилаца (оних који су први пут изабрани, а које је требало вредновати сваке године, као и оне који су изабрани на сталну функцију а

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

које је требало вредновати након три године). Законом о допуни закона о судијама и Законом о допуни закона о јавном тужилаштву судије и заменици јавног тужиоца који су први пут изабрани на судијску функцију Одлуком о избору судија на трогодишњи мандат у судовима опште и посебне надлежности, односно Одлуком о избору заменика јавног тужилаца у децембру 2009. и 2010. години, а током трогодишњег мандата нису оцењивани, Високи савет судства, односно Државно веће тужилаца ће изабрати на сталну функцију. На овај начин у правосудни систем на сталну функцију именовано је без вредновања око 900 судија који су први пут изабрани и око 100 заменика тужиоца. Након паузе од три године, одлуком Уставног суда враћено је око 1000 судија и јавних тужилаца, које није било реизабрано у децембру 2009. године.

Такође, постојећи критеријуми за вредновање, на основу којих је извршен реизбор/општи избор оцењени су од стране Савета Европе и Европске Комисије као недовољно јасни и објективни, а сам поступак као нетранспарентан.

У светлу одредаба стандарда СЕ, посебно Европске повеље за судије и Препоруке Р(94)12 Комитета министара, требало би установити транспарентну процедуру редовног оцењивања рада сваког судије/тужиоца на темељу више критеријума (познавање права, способност примене права, професионално понашање, способност покретања иницијатива, способност обављања управних задатака, способност предвођења тима итд.). Тај поступак би требало да садржи прецизне критеријуме који уважавају постојање Правосудне академије. Такође, потребно је изменити критеријуме за избор како би се имплементерале одредбе Закона о Правосудној академији. И за избор и за вредновање рада судија и тужилаца потребни су јасни и објективизирани критеријуми и њихова поуздана и упоредива мерила. Иако између њих постоји доста додирних тачака, нису исти критеријуми и мерила за избор судија и тужилаца и за вредновање њиховог рада.

Имајући на уму да носиоци правосудних функција нису у протеклом периоду од три године ни једном оцењивани, неопходно је успоставити јасне и објективне критеријуме који ће обухватати квалитативне и квантитативне елементе, који се односе на стручност и оспособљеност, као и мерила која се односе на достојност, а обухватају етичке стандарде и интегритет судија и јавних тужилаца. Критеријуми за избор председника судова требало би да уважавају стручност и морални лик кандидата, али и његове организаторско-менаџерске способности и однос према колегама и судском особљу, које је испољио у дотадашњем раду, било као судија или председник. Избор председника судова требало би учинити мање политички интересантним.

Подзаконски акти којима се регулише напредовање судија и тужилаца нису донети.

Правилник о дисциплинском поступку донели су и Високи савет судства и Државно веће тужилаца, с тим што је Високи савет судства је поставио дисциплинске органе (дисциплинског тужиоца и комисију) у децембру 2010. године, и на тај начин остварило средњорочну реформу (2008-2009) о преузимању надлежности Велоког персоналног већа у погледу одговорности судија. Државно веће тужилаца је Правилник о дисциплинском поступку донело тек у јулу 2012. године.

ДВТ и ВСС би требало да уложе напоре да Правилници уђу у примену и да се доследно спроводе. Такође, потребно је вршити праћење и евалуацију дисциплинских поступака, и

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

учинити податке и статистику везану за ове поступке доступним јавности. Одредбе и поступци везани за дисциплинску одговорност су нешто за шта би саме судије требало снажније да се залажу. Наиме, ово би допринело да се из правосуђа од стране несавесни, нестручни и неодговорни кадрови. Тиме би се дао јасан знак извршној власти и уопште јавности, да само правосуђе настоји да се избори са негативним појавама унутар своје струке, што би дигло кредибилитет и ауторитет судске власти, и умањило притисак на оне који желе и могу свој посао да раде на одговоран и квалитетан начин.

Праћење, анализирање и вредновање рада судија и тужилаца (поређењем, стимулисањем, санкционисањем) може се користити како би се одредио оптималан броја судија и судова и њихова равномерна оптерећеност, као и распоређивање судија на места која највише одговарају њиховим резултатима рада и способностима како би их употребили на најбољи начин.

ii. Одговарајући приступ информацијама из судских евиденција и поступака

Увођењем система АВП (аутоматског вођења предмета) у судовима у Републици Србији омогућено је да подаци о току предмета који се воде у судовима првог степена посебне и опште надлежности, за предмете започете након јануара 2010. године, буду доступни јавности преко централизованог портала (www.portal.sud.rs). Сада свако може приступити информацијама о раду и поступању суда у сваком појединачном предмету у првом степену, започетом након јануара 2010. године. На овај начин јавност је делимично информисана о раду правосуђа, чиме се постиже објективно извештавање медија о правосуђу као и боља сарадња. Потребно је размотрити на који начин ће се штити лични подаци учесника у поступку, тј. који су то подаци о странкама која се могу приказивати на порталу (да ли је оправдано да се објављују адресе учесника у поступку итд).

Врховни касациони суд, као и апелациони судови, на својим интернет страницама објављују поједине судске одлуке које су оцењене као значајне за судску праксу. У том погледу не постоје разрађени критеријуми по којима се одлуке објављују. Ограничен број одлука је на тај начин учињен доступним јавности, али не постоји централизована база података која би садржала праксу Врховног касационог суда и апелационих судова.

iii. Унапређен однос са јавношћу и веће учешће јавности

У погледу циљева постављених Стратегијом из 2006. а везаних за унапређење односа са јавношћу и већим учешћем јавности, реформски кораци су резултирали именовањем појединаца задужених за активан однос са јавношћу у свим судовима, док оснивање Канцеларије за односе са јавношћу као и посебних служби није реализовано ни у ВСС-у нити у судовима. Поред тога, у свим судовима су уведени инфо-пултови. Известан напредак је остварен и на пољу поступања по притужбама грађана на рад правосуђа, о чему се сваке године, у оквиру извештаја о раду ВСС-а, објављује кратак извештај. У току је рад на успостављању јединственог система прикупљања притужби грађана.

в. Одговорност

i. Јасни стандарди за оцену успешности вршења судијске функције и резултата рада

У опису остварених резултата у оквиру кључног начела транспарентност већ је представљен напредак у области доношења критеријума за вредновање рада судија (и тужилаца). Поред већ споменутих *ad hoc* критеријума из 2009. године, ВСС је 2011. године формирао радне групе за израду Предлога правилника о вредновању рада судија и председника судова, Предлога правилника о критеријумима, мерилима и поступку за вредновање рада судија који су први пут бирани на трогодишњи мандата, као и радну групу да изради методологију за одређивање тежине одређених врста предмета. Међутим ови документи никад нису усвојени ни примењивани.

Средњорочни циљ који се односи на преузимање надлежности Великог персоналног већа остварен је доношењем одлуке о именовању Дисциплинског тужиоца, заменика дисциплинског тужиоца и чланова Дициплинске комисије, у децембру 2010. године. Дисциплински тужилац и заменици дисциплинског тужиоца почели су са радом у јануару 2011. године.¹¹

Када је у питању увођење система који омогућава праћење продуктивности рада у читавом систему и резултата рада појединачних судија Министарство правде је уложило значајне напоре у увођењу савремених ИТ технологија у правосудни систем. Недавно је модификован и уведен електронски систем вођења предмета (познатији као АВП) који се успешно примењује у привредним судовима од 2006. године. Читаву мрежа судова, управни судови и прекршајни судови, и све 102 судске јединице, су упознате са новим електронским системом за управљање предметима у току 2011 године. Иако је било неких проблема са интеграцијом података у оквиру нове мреже и недовољно обученог особља, АВП систем је сада оперативан у судовима опште надлежности и судским јединицама. Подаци су доступни он-лине на сајтовима судова. Поред тога, нови систем за управљање предметима се тренутно развија са ИПА 2007 фондова (у даљем тексту САПС систем). И биће уведен на пилот основи у апелационим судовима, управним судовима и Врховном касационом суду. Промена ће захтевати значајне напоре за обуку особља суда и пренос података.

ii. Делотворно управљање предметима

¹¹ У 2011. години Дисциплинск тужилац је поступао по дисциплинским пријавама које су поднете током 2010. године и у свих 56 предмета, утврђено је да су пријаве неосноване и донете су одлуке којима се дисциплинске пријаве одбацују. Дисциплинском тужиоцу је у 2011. години поднето укупно 168 пријава на рад судија. Дисциплински тужилац и заменици дисциплинског тужиоца су у 35 предмета утврдили да пријава није основана, те је иста одбачена, о чему су обавештени подносиоци дисциплинске пријаве. У току 2011.године Дисциплински тужилац и заменици Дисциплинског тужиоцаукупно сузавршили 91 предмет. У току 2011. године Дисциплинска комисија је на предлог Дисциплинског тужиоца спровела један дисциплински поступак.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Након промене мреже судова, извршено је смањење радних места у администрацији. Најављеним формирањем нове мреже судова, као и након враћања на дужност неизабраних судија, изражена је потреба за повећањем броја административних радника.

Нови систем заказивања.

Привредни судови су до 2011. године у потпуности завршили аутоматизацију вођења предмета, увођењем АВП програма. Ови системи су повезани са порталом судова, преко којег се могу добити информације о току предмета, од пријема предмета, преко заказивања и примљених поднесака, до судских одлука. Такође, привредни судови врше скенирање кључне документације из предмета.

Аутоматизација вођења предмета је спроведена и у судовима опште надлежности (постоји и конкуренција програма за аутоматско вођење предмета). Судови опште надлежности су почели са скенирањем документације из предмета, али то још увек није завршено због великог броја предмета, времена које захтева скенирање, као и недостатак скенера.

Процес преношења одговорности за доставу писмена на приватни сектор није започет. Достава писмена у свим судовима се врши преко поште и достављача запослених у судовима.

Увођење програма за аутоматско вођење предмета је омогућило и формирање различитих извештаја помоћу којих се прати број предмета у судовима, те се на основу таквих извештаја може анализирати потребан број запослених (недостатак је у томе што се подаци достављају посебно за сваки суд и након тога се обједињују.

iii. Делотворно коришћење ресурса у судству и тужилаштву

Када је у питању делотворно коришћење ресурса у судству и тужилаштву Стратегија је предвидела реформе у систему кривичног поступка (увођења тужилачке истраге, споразума о признању кривице) које су везане за промене Законика о кривичном поступку. Законик о кривичном поступку усвојен у мају 2006. године, а који је предвидео увођење тужилачке истраге никада није у потпуности ступио на снагу. Нови Законик усвојен је септембру 2011. године, али је примењиван само у судовима и тужилаштвима посебне надлежности (организовани криминал и ратни злочини) од јануара 2012. године. Министарство правде је у септембру 2012. године формирало радну групу која би требало да припреми свеобухватне измене и допуне Законика из 2011. године, како би омогућило његову пуну примену у судовима и тужилаштвима опште надлежности од септембра 2013. године.

И поред тога што није донет нови Законик о кривичном поступку, од 2006. године вршене су измене и допуне Законика о кривичном поступку из 2001. године који је све време у примени у судовима и тужилаштвима опште надлежности. У циљу бољег коришћења ресурса у судовима и тужилаштвима изменама и допунама Законика из 2001. године (2004, 2005, 2007. и 2009. године) уведена је и проширена примена начела опортунитета (одлагање кривичног гоњења), такође уведен је споразум о признању кривице. Судије и

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

тужиоци прошли су обуку за примену нових инструмената. Међутим, још увек није усвојен законски оквир за тужилачку истрагу и измењену улогу судија и тужилаца.

г. Ефикасност

і. Бољи приступ правосуђу

Систем правне помоћи

Стратегија реформе правосуђа из 2006. као један од основних циљева поставила је унапређење приступа правосуђу кроз развијање система правне помоћи. Акционим планом за спровођење стратегије предвиђено је стварање адекватног нормативног и институционалног оквира кроз усвајање новог закона о бесплатној правној помоћи, измене закона који су у непосредној вези са овим питањем, тестирање институционалних капацитета на основу јасно дефинисаних критеријума и формирање адекватног буџетског оквира базираног на рационалном утрошку средстава. Досадашњи напредак у овој области се може окарактерисати као незадовољавајући због чињенице да већина реформских циљева није реализована, док је код остварених циљева приметно непоштовање динамике предвиђене Акционим планом из 2006. године. Док је стварање адекватног нормативног оквира реализовано само до фазе јавне расправе о радној верзији новог закона о бесплатној правној помоћи, у оквиру пројекта "Стварање ефективног и одрживог система за пружање бесплатне правне помоћи у Републици Србији", формиран је Фонд за правну помоћ, који је путем јавних конкурса додељивао средства за пружање помоћи сиромашним и маргинализованим групама у Републици Србији. Рад Фонда омогућио је да се тестирају различити модели пружања правне помоћи, како би се дошло до валидних података на основу којих би се формулисала оптимална решења, односно реални и спроводиви предлози и препоруке.

Медијација

Акциони кораци за спровођење стратегије реформе правосуђа били су базирани на оснивању Центра за медијацију (Центра), а читав концепт даљег развоја и унапређења ове области, био је заснован управо на идеји о кључној улози Центра. Проблем се јавио, најпре у чињеници да важећи Закон о посредовању-медијацији уопште не предвиђа постојање и рад Центра, потом у његовом нејасном правном статусу (узимајући у обзир структуру оснивача) као и незадовољавајућим резултатима рада који се сведе углавном на организацију кратких и непотпуних програма обуке будућих медијатора. Додатни проблем је истовремено гашење програма медијације који су раније постојали при судовима услед очекивања да ће ту функцију преузети Центар. Истовремено, бројни успешни програми медијације који су успешно функционисали како у оквиру државних институција, тако и у оквиру локалних самоуправа и невладиних организација, остали су недовољно промовисани и непознати широј јавности.

Узимајући све поменуто у обзир, радна група за израду новог закона о медијацији, припремила је нацрт закона који предвиђа успостављање потпуно новог и функционалног система медијације, уз увођење лиценце за медијаторе, оснивање Коморе медијатора и стандардизацију и акредитацију програма обуке медијатора.

ii. Стандардизовани систем обуке и стручног усавршавања

Националном стратегијом реформе правосуђа из 2006. године било је предвиђено оснивање Националног института за обуку у правосуђу до 2008. године. Законом о Правосудној академији усвојеним у децембру 2009. године образована је Правосудна академија, која је започела је са радом 1. јануара 2010. године.

Успостављањем Правосудне академије створен је институционални оквир који је и даље потребно унапређивати у смислу јачања институционалних и људских капацитета, али и свеобухватног плана активности Правосудне академије у смислу даљег унапређења обуке коју спроводи како би се осигурала што квалитетнија обука носилаца правосудних функција, али и осталих запослених у правосуђу.

Правосудна академија надлежна је да организује и спроводи пријемни испит за почетну обуку, организује и спроводи почетну обуку, организује и спроводи сталну обуку судија и тужилаца, организује и спроводи обуку предавача и ментора, организује и спроводи стручно усавршавање судског и тужилачког особља, успоставља и одржава сарадњу са домаћим, страним и међународним институцијама, организацијама и удружењима, у вези са пословима које обавља, као и друге активности предвиђене Законом о Правосудној академији и њеним Статутом. У септембру 2010. године уписана је прва генерација студената почетне обуке (21 полазника), друга генерација у септембру 2011. године (27 полазника), а трећа у септембру 2012. године (37 полазника). Припремљен је програм почетне обуке који траје 30 месеци, а за то време полазници добијају накнаду у висини од 70% плате судије основног суда. Остаје отворено питање обавезности избора за носиоце правосудних функција полазника који успешно заврше почетну обуку и положе завршни испит.

Као средњорочни циљ у Стратегији из 2006. године било је предвиђено да Високи савет судства формулише и одобрава нови наставни план и програм за судије, док је Закон о Правосудној академији предвидео да Управни одбор Правосудне академије усваја програме почетне обуке и доставља их Високом савету и Државном већу тужилаца ради утврђивања и да усваја програме сталне обуке, уз сагласност Високог савета судства и Државног већа тужилаца. И даље остаје као циљ коме се тежи унапређење почетне обуке, али и сталне јер се стална обука судија и тужилаца ограничено спроводи будући да су капацитети Правосудне академије усмерени на програме почетне обуке. Законом о Правосудној академији регулисан је поступак организовања сталне обуке која може бити добровољна и обавезна. Стална обука судија и тужилаца начелно је добровољна, изузев када је другим законима другачије предвиђено. Академија још увек није започела обуку судског и тужилачког особља.

Кад у питању циљ усаглашавања планова за формирање нове катедре за правосуђе на правним факултетима није остварен напредак. Проблем представља чињеница да и даље не постоји јединствена стратегија реформе сектора правничког образовања и појединачни

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

програми на правним факултетима (правне клинике, курсеви писања правних документа и сл) обухватају мали проценат студената права.

iii. Модерна мрежа судова

Када је у питању организација и надлежност судова нови Закон о уређењу судова донет је 2008. Године. Законом је измењена врста судова: уместо општинских, окружних и Врховног суда, уведени су основни, виши, апелациони и Врховни касациони суд, као судови опште надлежности. Као судови посебне надлежности одређени су: привредни, Привредни апелациони, прекршајни и Виши прекршајни суд и Управни суд. Новим уређењем прекршајни судови су укључени у правосудни систем, а Управни суд је формиран као суд посебне надлежности.

Иако уз извесна одступања у динамици реализације акционих корака у односу на оно што је предвиђено Стратегијом и Акционим планом из 2006. сви циљеви везани за формирање новог нормативног оквира испуњени су до краја 2009. године. Након измене нормативног оквира 1.1.2010. почела је са радом нова, редукована правосудна мрежа, коју карактеришу измене у погледу смањења укупног броја судова са 199 на 129, односно са 2,7 на 1,8 на 100 000 становника. Укупан број судија је са 3 212, односно 44,1 на 100 000 становника априла 2009. године, смањен на 2 455, односно 33,7 на 100 000 становника. Број јавних тужилаца и њихових заменика, у периоду 2006-2010, смањен за 5,8%, и достигао цифру од 611 односно 8,4 на 100 000 становника 2010. године.

Предвиђања да ће нова мрежа судова и тужилаштва резултирати смањењем броја заосталих предмета, краћим трајањем судских поступака и нижим буџетским расходима, нису остварена у очекиваној мери. 2011. године, судови су примили 2,23 милиона нових предмета, а на крају године заостатак је износио 3,34 милиона предмета.

Мањкавости новоформиране мреже судова, огледају се и у неједнакој оптерећености судова бројем предмета. Посебан проблем везан је чињеницу да су бројни првостепени судови замењени судским јединицама, што са собом повлачи значајне издатке за путне трошкове, како судија и тужилаца, тако и других учесника у поступку али и трошкове одржавања и обезбеђења објеката у којима су се некада налазили судови који су потпуно укунути или замењени судским јединицама. Поред тога, потреба за вишечасовним и скупим путовањем до надлежног суда у значајној мери негативно утиче на право на приступ правосуђу, нарочито када су у питању угрожене категорије становништва, попут старих, сиромашних или болесних. Додатној сложености тренутне ситуације у правосуђу Републике Србије, доприноси чињеница да су одлуком Уставног суда, Високи савет судства и Државно веће тужилаца обавезани да врате на дужност судије, јавне тужице и њихове заменике који, након увођења нове правосудне мреже, нису реизабрани (њих око 1000) што је крајем 2012. и учињено. Тиме се јавио проблем њиховог адекватног и ефикасног уклапања у нову мрежу правосуђа као и питање оправданости чињенице да су три године били лишени судијских и тужилачких функција и самим тим могућности да раде, док су им, истовремено, у очекивању коначне одлуке Уставног суда о законитости поступка општег реизбора, редовно исплаћиване зараде. Захваљујући томе, држава је имала огромне буџетске издатке уз истовремено повећање броја нерешених предмета.

IV ОРГАНИЗАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ

1. Области које стратегија обухвата

Национална стратегија реформе правосуђа 2013-2018 је нова / друга Национална стратегија у области правосуђа, која треба да послужи да се, у складу са дефинисаним кључним начелима, циљевима и стратешким смерницама, предузимају даље активности на унапређењу транспарентног, независног, стручног, одговорног и ефикасног правосудног система у Републици Србији. Уместо четири кључна начела која су била предвиђена Националном стратегијом реформе правосуђа из 2006. године, ова Национална стратегија садржи два нова кључна начела: *непристрасност и квалитет правде* (кључно начело 2) и *стручност* (кључно начело 3). Начело *Непристрасност и квалитет правде* предвиђа унапређен квалитет правде путем унапређења интегритета носилаца правосудних функција, транспарентних мера за спречавање сукоба интереса, као и успостављање система у којем су закони, правила и пракса свеобухватни, јасни, усклађени, доступни и тумаче се на јединствени начин и доследно се примењују. *Стручност* предвиђа системски приступ едукацији и унапређењу стручности, што ће за циљ имати повећање поверања грађана у правосудни систем.

У новој Националној стратегији транспарентност није дефинисана као кључно начело, већ је у виду стратешких смерница предвиђена да хоризонтално прожима сва кључна начела.

Стратегија 2013-2018 укључује и јавне тужиоце, као кључне чиниоце у правосуђу, и у једнакој мери се односи на реформу судства и тужилаштва.

Национална стратегија реформе правосуђа израђена је тако да прати и Стратегију за реформу система извршења кривичних санкција, Стратегију борбе против корупције и Стратегију за борбу против организованог криминала.

Стратегија је подељена на пет кључних начела са 32 стратешких циљева, од којих сваки садржи стратешке смернице. Посебно поглавље посвећено је управљању спровођењем Стратегије. Кључна начела одражавају визију правосудног система којем Република Србија тежи. Визија новог правосудног система представља уводни део сваког кључног начела, а Стратегија дефинише начин на који сваки стратешки циљ доприноси остваривању визије.

Акционим планом се, на годишњем нивоу, дефинишу / планирају будући кораци за њену имплементацију.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Сажет приказ кључних начела, визије и стратешких циљева дат је у наставку текста у форми табеле:

DRAFT

КЉУЧНА НАЧЕЛА И СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ РЕФОРМЕ ПРАВОСУЂА 2013-2018

НЕЗАВИСНОСТ	НЕПРИСТРАСНОСТ И КВАЛИТЕТ ПРАВДЕ	СТРУЧНОСТ	ОДГОВОРНОСТ	ЕФИКАСНОСТ
<p>Правосудни систем у коме су правосудне институције и носиоци правосудних функција у свом раду ослобођени сваког непримереног /недозвољеног утицаја и притиска који би ометали вршење правде, без обзира на њихов извор.</p>	<p>Правосудни систем у коме су прописи јасни, одређени, лако досупни и усклађени, како међусобно, тако и са правним тековинама ЕУ и праксом међународних судских институција и у коме постоји уједначена и доступна судска пракса.</p> <p>Правосудни систем у коме је сваком појединцу омогућен једнак правни третман и приступ правди, под једнаким условима, без дискриминације по било ком основу и са једнаким могућностима да заштите и остваре своја права и интересе.</p>	<p>Правосудни систем у коме се на свеобухватан /организован начин спроводи стручно усавршавање и обука, стичу и усавршавају теоријска и практична знања и вештине носилаца правосудних функција и спроводи обука судијских и тужилачких помоћника и приправника.</p> <p>Подизање нивоа поверења грађана у правосуђе тако што ће носиоци правосудних функција, и запослени у правосуђу и представници других правосудних професија свој посао обављати стручно /компетентно /одговорно, доносећи квалитетне одлуке у разумним роковима, уз успостављање проактивне и јасне комуникације са</p>	<p>Правосудни систем у коме су успостављени механизми одговорности правосудних институција и носилаца правосудних функција за квалитет и резултате рада и употребу додељених јавних ресурса.</p>	<p>Правосудни систем у коме се делотворно управља и рационално користе ресурси, по предметима поступа и суди у разумним роковима, у законито прописаном поступку, уз поштовање људских права и слобода, загарантованих, како домаћим, тако и међународним прописима.</p>

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

		грађанима.		
<p>Стратешки циљеви:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Транспарентно функционисање, у пуном капацитету, органа који гарантују независност и самосталност судова и судија и самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца (ВСС и ДВТ) - Пуна независност и транспарентност правосуђа у буџетским овлашћењима - Јачање аналитичких капацитета за стратешко планирање у ВСС и ДВТ - Успостављање јасних, објективних и унапред утврђених критеријума за избор, напредовање и одговорност носилаца правосудних функција - Успостављање каријерног система за носиоце правосудних функција 	<p>Стратешки циљеви:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Јачање стандарда професионалне етике и интегритета - Успостављање транспарентних мера за спречавање сукоба интереса - Јачање самосталности и интегритета у заступању имовинских интереса РС - Загарантовано право странке на „природног судију“ - Унапређење приступа правди и јачање заштите људских права и слобода - Материјални и процесни закони у складу са развојем друштва/ Јасан законодавни оквир који прати развој друштва и правне тековине ЕУ - Уједначавање судске праксе - Обезбеђење приступа 	<p>Стратешки циљеви:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Успостављање свеобухватног приступа стручном усавшавању и обуци носилаца правосудних функција - Успостављање свеобухватног приступа обуци судијских и тужилачких помоћника и приправника - Подизање нивоа практичних знања и вештина носилаца правосудних функција - Подизање нивоа стручности запослених (административног и техничког особља) у правосуђу - Системски приступ обуци и унапређењу правосудних професија - Унапређење програма правних факултета - Реформа правосудног 	<p>Стратешки циљеви:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Успостављање јасних, објективних и транспарентних стандарда за оцену вршења правосудне функције (вредновање рада, етика и дисциплина) - Делотворни и транспарентни инструменти за примену стандарда и анализу рада - Функционални и транспарентни механизми одговорности (за вредновање рада, етичке стандарде и дисциплинска правила, као и одговорност самоуправних структура) - Функционални и транспарентни механизми одговорности представника правосудних професија - Унапређење механизма одговорности судског и тужилачког особља (судијских и тужилачких помоћника, приправника и државних службеника и 	<p>Стратешки циљеви:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Успостављање делотворне и ефикасне мреже судова и тужилаштва, унапређење интерних процедура за рад МПДУ-а, судова и тужилаштва и побољшање инфраструктуре - Успостављање е-правосуђа - Решавање предмета у разумним роковима и успостављање ефикасног и одрживог система решавања старих предмета, по принципу приоритета - Успостављање ефикасног и одрживог система извршења судских одлука - Даље унапређење међународне сарадње у области правосуђа.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

	јавности базама правних прописа, судској пракси и судским евиденцијама и поступцима - Успостављање проактивног односа са грађанима	испита - Јачање капацитета Правосудне академије	намештеника запослених на административним, техничким, рачуноводственим, информационим и другим пратећим пословима)	
--	---	--	---	--

DRAFT

НЕЗАВИСНОСТ

Стратешки циљеви:

- 1.1 Транспарентно функционисање, у пуном капацитету, органа који гарантују независност и самосталност судова и судија и самосталност јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца (ВСС и ДВТ)

Правосудни систем поставља сопствене стандарде о начину организације и мерењу резултата свог рада, узимајући у обзир делотворно спровођење правде и поштовање владавине права, а у складу са најбољим европским праксама и стандардима.¹²

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
1.1.1	Даље јачање независности, самосталности, стручног и административног капацитета Државног већа тужилаца и Високог савета судства ради пуног остварења њихове уставне улоге
1.1.2	Појаснити конкретне надлежности ВСС-а и ДВТ-а (нпр. за управљање људским ресурсима, статистичку анализу), организационе структуре и процедуре рада за извршење задужења ВСС-а и ДВТ-а
1.1.3	Јачање транспарентности рада Државног већа тужилаца и Високог савета судства

1.2 Пуна независност и транспарентност правосуђа у буџетским овлашћењима

Путем консултативног процеса између судова, тужилаштва, ВСС-а, ДВТ-а и Министарства правде и државне управе, Савети припремају буџетске захтеве који су засновани на циљевима и приоритетима правосуђа и принципима програмског буџета. Савети распоређују додељена средства и прате и администрирају сопствене буџете на транспарентан начин.

¹²Консултативни савет европских судија је у Мишљењу бр. 1 (2001) истакао да се судска независност мора сматрати правом грађана и да судска независност „није посебно право и повластица у његовом властитом интересу, него у интересу владавине права и оних који правду траже и који је очекују“.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
1.2.1	Јачање стручног и административног капацитета ДВТ-а и ВСС-а за планирање буџета правосуђа (утврђивање броја судија, тужилаца и помоћног особља који је потребан правосудном систему, анализа радног оптерећења и законских измена)
1.2.2	Анализа и разграничење надлежности између ДВТ-а и ВСС-а са једне стране и Министарства правде и државне управе са друге стране у погледу надлежности везаних за буџет
1.2.3	Високи савет судства и Државно веће тужилаца у пуној мери преузимају буџетска овлашћења и примењују их на транспарентан начин

1.3 Јачање аналитичких капацитета за стратешко планирање ДВТ-а и ВСС-а

ДВТ и ВСС доносе стратешке одлуке о функционисању правосуђа у оквиру својих уставних овлашћења, утврђујући циљеве, правила и политике које се примењују у правосуђу.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
1.3.1	Јачање стручног капацитета ДВТ-а и ВСС-а за анализу резултата реформе (ангажовање стручњака оговарајућег профила у административним канцеларијама, развити систем прикупљања података, обука чланова ДВТ-а и ВСС-а у области аналитике, статистике и стратешког планирања)
1.3.2	Анализа резултата примене „правосудних закона“ (Закон о судијама, Закон о јавном тужилаштву, Закон о Високом савету судства, Закон о Државном већу тужилаца, Закон о Правосудној академији, Закон о уређењу судова, Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштва) и приступање доради истих у складу са резултатима анализе
1.3.3	Анализа резултата примене материјалних и процесних закона (Законик о кривичном поступку, Законик о парничном поступку, Закон о извршењу и обезбеђењу, итд.)

1.4 Процес избора, напредовања и одговорности носилаца правосудних функција заснован на јасним, објективним, транспарентним и унапред утврђеним критеријумима

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Јасни, објективни, транспарентни и унапред утврђени критеријуми и процес избора, напредовања и одговорности носилаца правосудних функција унапређују поверење грађана у правосудни систем, стварају правну сигурност и независност носилаца правосудних функција чија професионална каријера ће зависти само од резултата њиховог рада.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
1.4.1	Даље јачање унутрашње независности правосуђа и носилаца правосудних функција јачањем објективних и транспарентних критеријума и процедура у свим фазама правосудне каријере.

1.5 Успостављање каријерног система за носиоце правосудних функција

Како би се обезбедило да правосудни систем чине најбољи професионаци неопходно је да се успостави каријерни систем за носиоце правосудних функција, а то укључује да се мотивишу најбољи студенти да буду приправници у судовима и тужилаштвима и то на основу јасних критеријума, као и да најбољи од њих остану у правосудном систему. Основни принципи на којима почива каријерни систем су политичка неутралност и непристрасност, етика, законитост и одговорност, једнака доступност радних места, напредовање у каријери, заштита права, забрана повлашћивања или ускраћивања, одговорност за повреде пословне обавезе, право стручног усавршавања.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
1.5.1	Подстицање, јачање и задржавање квалитета људског потенцијала у правосуђу, посебно кроз унапређење система професионалног оцењивања и управљања људским потенцијалом.

НЕПРИСТРАСНОСТ И КВАЛИТЕТ ПРАВДЕ

Стратешки циљеви:

2.1. Поштовање стандарда професионалне етике и интегритета

Самоконтрола институције у циљу одржања и побољшања интегритета, транспарентности и професионалне етике, институционална целовитост и усклађеност, у циљу спречавања и умањења ризика да се јавна овлашћења обављају супротно сврси због којих су установљена, кључни је елемент непристрасног и независног правосудног система. Стандарди интегритета морају се редовно преиспитивати и примењивати како би се осигурало да они који раде у оквиру правосудног система не испољавају протекционизам нити реагују на политички или економски притисак, што представља значајну превентивну меру у борби против корупције.

Да би се оснажило поверење у правосуђе и подржала његова непристрасност, неопходно је успоставити политику која омогућава корисницима судова и широј јавности да имају увид у поштовање стандарда интегритета, као и да пријаве све случајеве кршења.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.1.1.	Усвајање и праћење примене планова интегритета у правосуђу који су у потпуности прилагођени правосудном систему.
2.1.2.	Дефинисање и примена показатеља ефикасности и процена резултата предложених мера за побољшање интегритета и омогућавање корисницима судова и широј јавности да имају увид у поштовање стандарда интегритета и да пријаве све случајеве кршења.
2.1.3.	Израда етичких кодекса који су у скалду са међународним и европским стандардима и њихова пуна имплементација.

2.2. Успостављање транспарентних мера за спречавање сукоба интереса

Независност правосуђа не постоји због користи појединаца који у њему раде већ ради омогућавања правилног обављања функција правосуђа које произлазе из Устава. Како би се у потпуности остварио овај принцип неопходно је успоставити мере које ће гарантовати

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

непристраност и одговорност правосуђа и носилаца правосудних функција, што између осталог представља и спречавање сукоба интереса, као превентивна мера у борби против корупције. Вршење више јавних функција не сме да угрожава непристрасно вршење јавне функције, односно не сме да представља сукоб интереса.

Носиоци правосудних функција дужни су да јавну функцију обављају тако да јавни интерес не подреде приватном, те да не користе функцију за стицање било какве користи.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.2.1.	Унапређење законских одредаба које се односе на сукоб интереса у складу са међународним и европским стандардима и доследна примена законских решења.
2.2.2.	Успостављање правила и механизма усмерених на контролу сукоба интереса, имовине и спровођење периодичних контрола испуњавања обавезе пријаве имовине.
2.2.3.	Правила и механизма за правосудни сектор који се односе на контролу сукоба интереса и имовине функционера су транспарентни

2.3. Јачање самосталности и интегритета у заступању имовинских интереса Републике Србије

Имајући у виду значај и улогу релеванних институција које свака у свом домену и у оквиру својих надлежности заступају имовинске интересе Републике Србије, јачање њихове самосталности и интегритета са циљем унапређења квалитета правде и ослобођења од сваког непримереног или недозвољеног утицаја, је неопходна.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.3.1.	Унапређење нормативног оквира неопходног да обезбеди интегритета у заступању имовинских интереса Републике Србије
2.3.2.	Јачање институционалних капацитета за заштиту имовинских интереса Републике Србије

2.4. Загарантовано право странке на «природног судију»

Реализација права на природног судију кључни је предуслов непристрасног одлучивања о предмету.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.4.1.	Измене законодавног оквира у вези са специфичшћу права на природног судију у случајевима специјализације
2.4.2.	Могућност одступања од програма аутоматске алокације предмета у случајевима примене програма за решавања старих предмета

2.5. Унапређење приступа правди и јачање заштите људских права

Овај циљ подразумева доступност читавог низа начина решавања спорова свим грађанима, без обзира на друштвени или материјални положај, политичко опредељење, етничку припадност, веру, матерњи језик или неку другу одлику.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.5.1.	Успостављање нормативног оквира система бесплатне правне помоћи и дефинисање структуре стандардизованог система правне помоћи и успостављање институционалне подршке за правну помоћ
2.5.2.	Успостављање нормативног оквира и примена медијације и спровођење поступка стандардизације и акредитације основних и специјализованих програма обуке медијатора и унапређење промоције алтернативних метода решавања спорова. Оснивање Коморе и регистра лиценцираних медијатора на основу унапред јасно дефинисаних критеријума
2.5.3.	Подизање свести грађана о улози и праву на тумача и преводиоца у складу са правом на правично суђење.
2.5.4.	Унапређење нормативног оквира на основу резултата процене питања везаних за приступ правосуђу која су посебно важна за угрожене и маргинализоване групе.

2.6. Материјални и процесни закони у складу за развојем друштва / Јасан законодавни оквир који прати развој друштва и правне тековине ЕУ

Један од значајних аспеката реформе правосудног система Републике Србије је унапређење нормативног оквира, његово усклађивање са развојем друштва и хармонизација са европским и међународним стандардима и инструментима Уједињених нација, Савета Европе и Европске уније у циљу јачања владавине права, демократије, правне сигурности и заштите људских и мањинских права.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.6.1.	Континуирано усклађивање материјалних и процесних закона са развојем друштва.
2.6.2.	Усклађивање материјалних и процесних закона са правним тековинама ЕУ

2.7. Уједначавање судске праксе

У циљу унапређења предвидивости правосудног система Републике Србије, где се закони, правила и пракса лако идентификују, тумаче на јединствен начин и доследно примењују, потребно је додатно унапредити целокупан систем јединствене судске примене права и у складу са тим успоставити поуздан систем установљавања, анализе, организације и доступности домаће судске праксе, као и анализе, организације и доступности судске праксе Европског суда за људска права. Из уједначеног тумачења исте одредбе закона, прописа или другог општег акта, следи и једнака примена права, од које по правилу зависи јединственост судске праксе.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.7.1.	Унапређење нормативног оквира како би се регулисао начин усаглашавања ставова судова и још ближе дефинисала улога Врховног касационог суда по овом питању, као и да би се у потпуности обезбедила усклађеност са одлукама Европског суда за људска права

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

2.7.2.	Успостављање неопходних механизма за уједначавање казнене политике - законодавне, судске првог степена и судске другог степена.
2.7.3.	Праћење праксе Европског суда за људска права што подразумева да су пресуде ЕСЉП анализирани, организоване и доступне јавности.
2.7.4.	Унапређење методологије израде пресуда и уједначавање праксе у овој области (кроз почетну и сталну обуку на Правосудној академији)

2.8. Обезбеђење приступа јавности базама правних прописа, судској пракси и судским евиденцијама и поступцима

Суштина овог циља јесте да се омогући приступ јавности судским евиденцијама у разумним оквирима. Подаци о предметима који су доступни судовима такође морају бити доступни и јавности, узимајући у обзир приватност и безбедност малолетника, жртава и сведока. Поред судских евиденција, јавности, и то нарочито стручној и научног, неопходно је, без надоканде, уз висок ниво систематизације и редовно ажурирање, учинити доступним базе правних прописа и судске праксе као и информације о судским поступцима.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.8.1.	Успостављање и примена максимума дозвољеног приступа судским евиденцијама имајући у виду правила о заштити података, права на приватност и заштиту жртава.
2.8.2.	Креирање јединствених, систематизованих, бесплатних и свима доступних електронских база правних прописа и судске праксе, уз обавезу њиховог редовног ажурирања.
2.8.3.	Учинити доступним евиденције о судским поступцима и базе правних прописа грађанима који немају приступ интернету, путем механизма као што је инсталирање јавних терминала на правним факултетима, у зградама судова и јавним библиотекама.

2.9. Успостављање проактивног односа са грађанима

На поверење јавности у правосудни систем позитивно утиче разумевање о начину функционисања судова. Јавност мора да верује да свако има подједнаке могућности да

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

тражи правду пред судом. Јавност мора да има приступ информацијама које су јој разумљиве о томе како судије и тужиоци доносе одлуке и мора да верује да су средства за решавање сукоба правична и рационална, а да нису политичка или лична или да су доступна само појединцима који имају новац или уживају престиж у друштву. Кроз програме активног односа са јавношћу и путем публикација јавност се информисе о томе који су им правна средства на располагању у циљу заштите својих права и интереса на располагању.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
2.9.1.	Промоција резултата рада судова и тужилаштва, као и активности Министарства правде путем стратегије за информисање медија/јавности
2.9.2.	Успостављање јединственог система прикупљања и анализе, кроз посебне извештаје, притужби грађана на недостатке у раду судова и тужилаштва, побољшање информисања грађана о могућностима везаним за подношење оваквих притужби, као и креирање планова и механизма за кориговање проблема на које су грађани на овај начин указали.
2.9.3.	Унапређење транспарентности рада правосуђа успостављањем канцеларија за односе са јавношћу, инфо пултова и садржајних веб страница.
2.9.4.	Омогућити широк и лак приступ контакт информацијама неправосудног особља (на пример, вештаци, извршитељи и јавни бележници) када се буду израдили одговарајући регистри.

СТРУЧНОСТ

Стратешки циљеви

3.1. Успостављање свеобухватног приступа стручном усавршавању и обуци носилаца правосудних функција

Почетна и стална обука и стручно усавршавање судија и тужилаца је нужно како би се успоставио независни правосудни систем и обезбедио приступ правди, а у значајној мери ојачало поверења грађана у правосуђе. Стално доношење великог броја нових прописа, њихово усклађивање са правним тековинама Европске уније, потреба за праћењем судске праксе домаћих судова, али и праксе Европског суда за људска права представљају само неке од разлога због чега је едукација и обука носилаца правосудних функција од изузетног значаја.

Потребно је да судска грана власти настави са стручним усавршавањем носилаца правосудних функција како би се обезбедило да се они придржавају највиших стандарда компетентности, понашања, интегритета, професионализма и одговорности. Развој одговарајућег каријерног система који се заснива на постигнутом учинку за судије и тужиоце, од суштинског је значаја, а све са циљем објективног, непристрасног и стручног обављања правосудне функције, али и за заштиту носилаца правосудних функција од непримерених утицаја.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.1.1.	Унапређење нормативног оквира како би се допринело даљем јачању професионализма и стручности носилаца правосудних функција и правосудног система
3.1.2.	Даље унапређење почетне и сталне обуке уз јасно дефинисање и успостављање приоритета почетне и сталне обуке.
3.1.3.	Унапређење евалуације почетне обуке.
3.1.4.	Потпуна имплементација система почетне и сталне обуке, као транспарентног система уласка и напредовања у правосудној професији
3.1.4.	Унапређење менторског система на Правосудној академији.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

3.2. Успостављање свеобухватног приступа обуци судијских и тужилачких помоћника и приправника

У раду правосудних тела учествује велики број судијских помоћника и приправника, а да би се у потпуности изградио објективан, непристрасан и стручан правосудни систем, неопходно је да се и квалитету рада судског и тужилачког особља посвети пажња надлежних институција. Правосудна академија је надлежна да организује и спроводи стручно усавршавање судијских и тужилачких помоћника и приправника.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.2.1.	Развој програма пријемног исита за приправнике и програма обуке приправника
3.2.2.	Развој програма обуке судијских и тужилачких помоћника и њихова редовна евалуација

3.3. Подизање нивоа практичних знања и вештина носилаца правосудних функција

У циљу унапређења стручности носилаца правосудних функција неопходно је усмерити програм континуиране обуке на практични аспект, нарочито на проучавање судске праксе домаћих и међународних судова, али и на развој програма обуке за руководеће функције у правосуђу.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.3.1.	Израда посебног сегмента програма континуиране обуке о практичним знањима и вештинама
3.3.2.	Развој посебног програма обуке за руководеће функције у правосуђу

3.4. Унапређење стручности запослених (административног и техничког особља) у правосуђу

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Без адекватно обученог административног и техничког особља у судовима и јавним тужилаштвима, нема ни квалитетног и ефикасног рада ових органа, те је стога потребно стално радити на њиховој обуци и стручном усавршавању.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.4.1.	Утврђивање нивоа обучености и потреба за обуком правосудне администрације
3.4.2.	Развој новог програма обуке правосудне администрације и њихова редовна евалуација

3.5. Системски приступ обуци и унапређењу правосудних професија

Увођењем извршитеља и јавних бележника у правосудни систем очекује се повећање ефикасности и побољшање квалитета правде. Очекује се да ће се радом ових правосудних професија растеретити рад судова, предмети ће се решавати у разумном року и грађанима ће бити олакшан приступ правди. С обзиром на то да се ради о појединцима, којима су поверена јавна овлашћења, као и да се ради о новим професијама, потребно је обратити посебну пажњу на квалитетну почетну обуку, као и стално усавршавање извршитеља и јавних бележника. Почетном обуком ће се обезбедити квалитет будућих извршитеља и јавних бележника, припремиће се за вршење своје делатности и допринеће се даљем јачању и развоју ових професија. Такође, потребно је унапредити квалитет судских вештака и тумача.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.5.1.	Успостављање система унапређења стручности извршитеља и јавних бележника
3.5.2.	Унапређење процеса именовања судских вештака и сталних судских тумача, у циљу унапређења њихове стручности
3.5.3.	Успостављање система обуке медијатора

3.6. Унапређење програма правних факултета

Наставни план правних факултета се мора прилагодити тако да омогући додатну практичну обуку за будуће судије и тужиоце, путем увођења обавезних наставних програма усмерених на стицање практичних знања и вештина као и образовање у области етике.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.6.1.	Унапређење сарадње Министарства правде и правних факултета и креирање стратегије реформе правничког образовања у Републици Србији
3.6.2.	Прилагођавање плана и програма наставе и испита на постојећим предметима који су у непосредној вези са правосуђем.
3.6.3.	Увођење општеобавезних предмета у оквиру којих се стичу практична правничка знања и вештине

3.7 Реформа правосудног испита

Судијски и тужилачки приправници након одређеног периода практичне обуке и стицања неопходних знања полажу правосудни испит ради провере њихове стручне оспособљености. Како би се на правосудном испиту на најбољи могући начин проверила стручна оспособљеност приправника, неопходно је спровести реформу правосудног испита и прилагодити га спроведеној обуци судијских и тужилачких приправника и захтевима које је потребно да испуне будући носиоци правосудних функција.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.7.1.	Усклађивање програма правосудног испита са програмом обуке приправника са акцентом на проверу стечених практичних знања
3.7.2.	Усклађивање програма правосудног испита са програмом Правосудне академије у циљу стручног оспособљавања будућих носилаца правосудних функција

3.8. Јачање капацитета Правосудне академије

Успостављањем Правосудне академије створен је институционални оквир којим се уређује обука у циљу даљег развијања модерног, стручног, ефикасног и непристрасног правосуђа, међутим, његово даље унапређење и јачање неопходно је у циљу обезбеђења што квалитетније обуке носилаца правосудних функција, али и осталих запослених у правосуђу. Како би се изградила у потпуности ефикасна институција, спремна да одговара на нове изазове и стални напредак правосудног система потребно је радити на даљем техничком опремању простора Правосудне академије, али и на јачању њених капацитета.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
3.8.1.	Даље стручно, материјално и административно јачање Правосудне академије и потпуно интегрисање њене делатности у правосудни систем
3.8.2.	Унапређење организације и процедура рада Правосудне академије

DRAFT

ОДГОВОРНОСТ

Стратешки циљеви

4.1. Успостављање јасних, објективних и транспарентних стандарда за оцену вршења правосудне функције (вредновање рада, етика и дисциплина)

Објективни и унапред утврђени критеријуми за вредновање рада и напредовање носилаца правосудних функција, као и јасна и транспарентна правила о дисциплинској одговорности и етички принципи омогућавају носиоцима правосудне функције да буду унапред упознати са стандардима које морају испунити у погледу резултата рада, етике и дисциплине, то јест са тим шта се од њих очекује, као и да знају да ли су та очекивања испуњена, а у случају да нису, да се предузму одговарајуће корективне радње.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
4.1.1.	Успостављање јасних, објективних и транспарентних критеријума за вредновање рада и напредовање судија, председника судова, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца
4.1.2.	Нормативно јачање дисциплинске одговорности судија, јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца, са нарочитим акцентом на обавези поштовања етичког кодекса.

4.2. Делотворни и транспарентни инструменти за примену стандарда и анализу рада

Делотворан информациони систем за управљање предметима омогућава да се на ефикасан и правовремен начин прати свака фаза у поступању у предметима. Путем овог система такође се врши прикупљање и обједињавање података о свим предметима, што даје информације важне за управљање и оцену резултата рада правосудног система и индивидуалних носилаца правосудних функција.

Такође, с обзиром на постојеће стање везано за поступање по притужбама неопходно је успоставити јединствени систем прикупљања, обраде и анализе притужби и представки на рад носилаца правосудних функција. Анализа изјављених притужби и представки на рад носилаца правосудних функција може указивати на потребу за ванредним вредновањем рада судија и јавних тужилаца или на евентуално постојање основа за покретање дисциплинског поступка.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
-----------------	--------------------

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

4.2.1.	Прикупљање и обрада података о свим критеријумима на основу којих се врши вредновање, и достављање извештаја о раду на јединственом формулару
4.2.2.	Успостављање јединственог система у Високом савету судства, Државном већу тужилаца, Министарству правде и државне управе, судовима и јавним тужилаштвима ради прикупљања, обраде и анализе притужби и представки на рад носилаца правосудних функција, са предлогом потребних мера
4.2.3.	Транспарентно спровођење редовног и ванредног вредновања судија и јавних тужилаца и оцењивање на основу извештаја о раду
4.2.4.	Јачање постојећих механизма за транспарентно утврђивање дисциплинске одговорности носилаца правосудних функција

4.3. Функционални и транспарентни механизми одговорности (за вредновање рада, етичке стандарде и дисциплинска правила, као и за одговорност самоуправних структура)

Судска независност није посебно право и повластица самог правосуђа и заштите његовог властитог интереса, већ је у служби заштите владавине права и заштите права грађана.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
4.3.1.	Доследна и транспарентна примена подзаконских аката којима се регулише дисциплинска одговорност носилаца правосудних функција
4.3.2.	Јачање транспарентних механизма одговорности за нестручан рад и непоштовање дисциплине
4.3.4	Успостављање система одговорности Високог савета судства и Државног већа тужилаца и унапређење одговорности чланова ових органа

4.4. Функционални и транспарентни механизми одговорности представника правосудних професија

Успостављање/унапређење система одговорности представника правосудних професија у функцији је унапређења одговорности правосуђа као целине, које једино као такво може обновити поверење грађана у институције.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
4.4.1.	Јачање транспарентних механизма одговорности приватних извршитеља
4.4.2.	Успостављање транспарентног система одговорности јавних бележника
4.4.3.	Јачање транспарентног механизма одговорности судских вештака
4.4.4.	Јачање транспарентног механизма одговорности сталних судских тумача
4.4.5.	Успостављање транспарентног механизма одговорности медијатора

4.5. Унапређење механизма одговорности судског и тужилачког особља (судијских и тужилачких помоћника, приправника и државних службеника и намештеника запослених на административним, техничким, рачуноводственим, информационим и другим пратећим пословима)

Улога судског и тужилачког особља у обављању послова у правосуђу је од изузетног значаја, нарочито имајући у виду сложеност и обим ових послова. Стога је, због чињенице да се ради о важним и одговорним пословима, поред сталног стручног усавршавања судског и тужилачког особља, неопходно да постоји ефикасан и функционалан систем одговорности овог особља, и то како судијских и тужилачких помоћника и приправника, тако и државних службеника и намештеника запослених на административним, техничким, рачуноводственим, информационим и другим пратећим пословима.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
4.5.1.	Унапређење механизма одговорности судијских и тужилачких помоћника и приправника
4.5.2.	Унапређење механизма одговорности државних службеника и намештеника запослених на административним, техничким, рачуноводственим, информационим и другим пратећим пословима

ЕФИКАСНОСТ

Стратешки циљеви

5.1. Успостављање делотворне и ефикасне мреже судова и тужилаштва, унапређење интерних процедура за рад МПДУ-а, судова и тужилаштва и побољшање инфраструктуре

Рационална организација судова и тужилаштва неопходна је за ефикасно гоњење и решавање предмета. Интерни процеси у Министарству правде и државне управе, судовима и тужилаштвима морају да подржавају ефикасност и треба да се континуирано анализирају и усавршавају. Делотворно спровођење правде уз аутоматизацију процеса и изградњу инфраструктуре који омогућавају задовољавање потреба правосудног система.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
5.1.1.	Спровођење редовних периодичних анализа ефикасности правосудне мреже, унапређеном методологијом и њено постепено прилагођавање потребама, без наглих резова који са собом повлаче период прилагођавања и застоје у раду
5.1.2.	Анализом процеса побољшати интерне процесе у МПДУ (укључујући Управу за извршење кривичних санкција), у судовима и тужилаштвима.
5.1.3.	Даље унапређење правосудне администрације кроз спровођење анализе и процену улоге менаџера и секретара у судовима и тужилаштвима, уз прецизно одређење њиховог положаја и надлежности у складу са важећим нормативним оквиром.
5.1.4.	Развити процес планирања инвестиција у инфраструктуру према нивоу приоритета, где ће МПДУ разматрати јасно дефинисан и по приоритетима рангиран списак који подносе ВСС и ДВТ

5.2. Е-правосуђе

Успостављање система који путем свеобухватних и редовно ажурираних база података пружа могућност њиховог прегледа по великом броју критеријума. Омогућавање директног приступа судским поступцима електронским путем и претраге база правних

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

прописа и судске праксе. Е-правосуђе унапређује финансијску ефикасност судских поступака, као и приступ грађана правди.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
5.2.1.	Даљи развој информационих технологија и повезивање судова и тужилаштва уз помоћ софтвера.
5.2.2.	Развој и унапређење примене система електронских поднесака и аудио-визуелног записа суђења.
5.2.3	Даљи кораци на успостављању система е-правосуђа кроз анализу трошкова и израду плана спровођења, као и подизање свести грађана у циљу промоције е-правосуђа и могућности које оно пружа у погледу приступа правди.
5.2.4.	Почетак функционисања система е-правосуђа у пракси

5.3. Решавање предмета у разумним роковима и успостављање ефикасног и одрживог система решавања старих предмета, по принципу приоритета

Суђење у разумном року неопходан је предуслов за смањење броја заосталих предмета али и поштовање људских права учесника у поступку. Поред тога, окончање судских поступака у разумном року скопчано је са сразмерно мањим буџетским издацима и нижим трошковима које носе сами учесници у поступку.

Како би се ефикасно решио проблем заосталих предмета, потребно је утврдити програм њиховог решавања по принципу приоритета, као и начин праћења овог процеса.

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
5.3.1.	Шира примена упрошћених процесних форми и института попут споразума о признању кривице, поступања по начелу опортунитета кривичног гођења и преусмеравања странака ка методама алтернативног решавања спорова (попут медијације) када год то законски оквири дозвољавају.
5.3.2.	Измена процесних закона на начин који би допринео смањењу броја

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

	одложених рочишта.
5.3.3.	Растерећење судија у погледу административно –техничких послова који им одузимају значајан део времена и њихово преусмеравање на административно-техничко особље и судијске помоћнике уз уједначавање административног поступања путем доношења правилника.
5.3.4.	Инфраструктурна улагања у објекте судова и тужилаштава циљно усмерена на решавање проблема недостатка судница и тужилачких кабинета чиме би се повећао број судећих дана по судији, смањено временски период између два рочишта и значајно убрзао истражни поступак.
5.3.5.	Преиспитивање система одговорности учесника у судским поступцима због злоупотреба права у поступку чиме се онемогућава или отежава његово окончање у разумном року.
5.3.6	Формулисање и спровођење јединственог програма решавања заосталих предмета (прерасподела предмета на основу уједначавања броја предмета по судији) и праћење примене програма

5.4. Успостављање ефикасног и одрживог система извршења судских одлука

Унапређивање извршења судских одлука своди на најмању могућу меру могућност да се стране у спору поново врате на суд у вези са предметом у којем је већ била донета пресуда, што доводи до смањења броја предмета пред судовима. Извршавање судских одлука, такође представља један од кључних предуслова за остваривање права на правично суђење које је загарантовано Европском конвенцијом о људским правима.

Систем извршења кривичних санкција је важан део ширег система правосуђа и унутрашњих послова. Приоритетне реформске области и задаци из система извршења кривичних санкција детаљно су регулисане Стратегијом за реформу система извршења кривичних санкција у Републици Србији (2013-2020).

Ознака смернице	СТРАТЕШКЕ СМЕРНИЦЕ
5.4.1.	Утврдити компетенције које се захтевају од Министарства правде, коморе судских извршитеља и судова како би се поштовао Закон о извршењу и обезбеђењу и повећала делотворност извршења судских пресуда у Србији.

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

5.4.2.	Израдити и спровести планове за развој релевантних компетенција. Израдити програм обуке намењен извршитељима и надзор над његовом применом.
5.4.3.	Измена нормативног оквира у правцу доделе споразумима закљученим пред медијатором, статуса извршне исправе, као и увођења судске полиције.
5.4.4.	Даље активности на унапређењу инфраструктуре, поштовању људских права, заштити посебно осетљивих категорија у циљу безбедног чувања у хуманим условима уз пружање адекватне здравствене заштите
5.4.5.	Предузимање мера у циљу даљег развоја и шире примене алтернативних санкција (ванзаводске санкције)
5.4.6.	Третман, обука и упошљавање осуђених у циљно усмерени на смањење поврата

5.5. Даље унапређење међународне сарадње у области правосуђа

Ефикасност једног правосудног система не зависи само од његове унутрашње организације већ и од утврђених и функционалних механизма међународне сарадње, како на билатералном нивоу, тако и кроз чланство у релевантним међународним организацијама у области правосуђа.

5.5.1.	Унапређење сарадње у области међународне кривичноправне помоћи
5.5.2.	Унапређење сарадње у области међународне правне помоћи у грађанским стварима
5.5.3.	Активно чланство у међународним организацијама у области правосуђа

V. СТАНДАРДИ РЕЗУЛТАТА РАДА

1. Мерење напретка

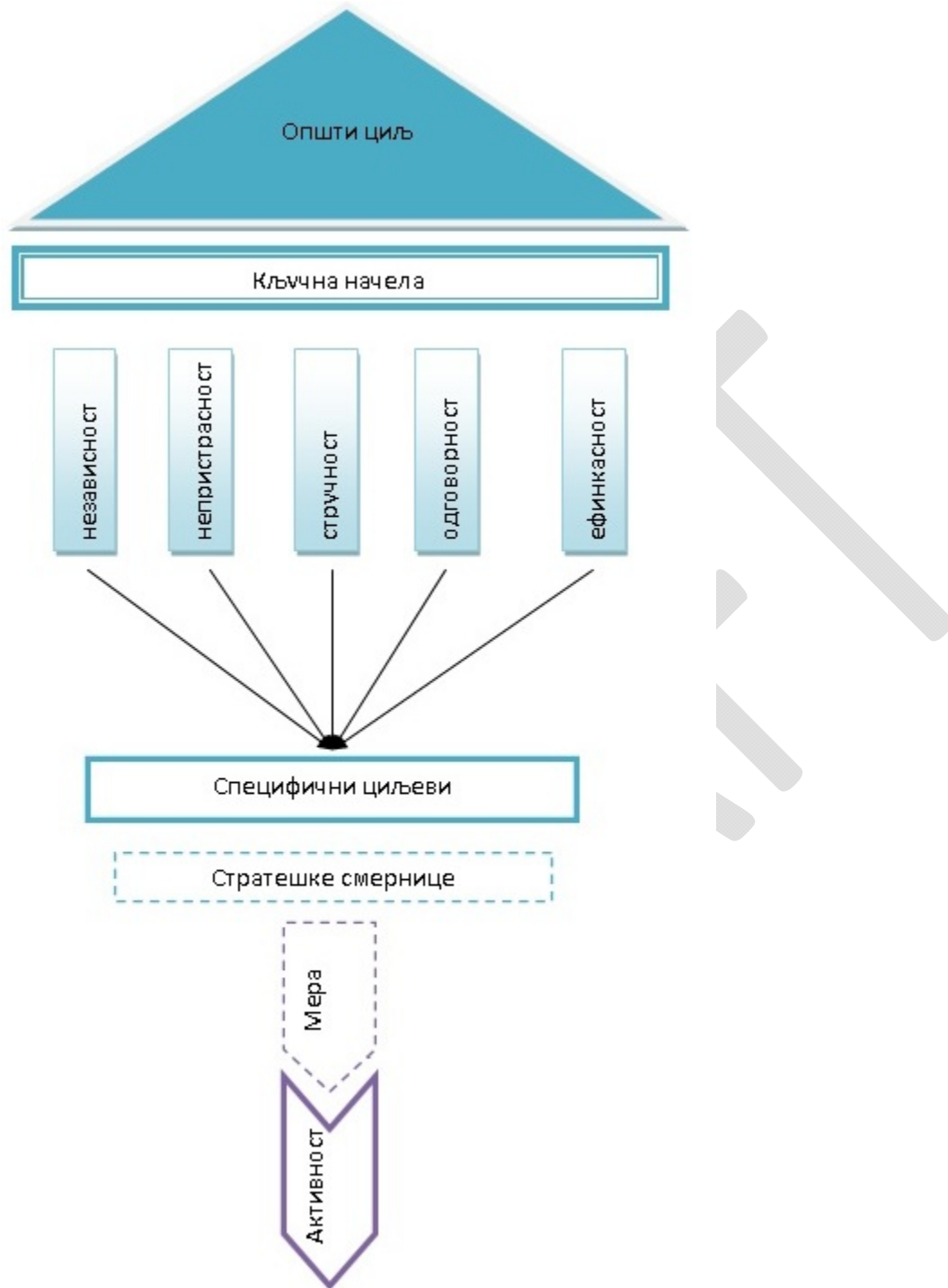
Постизање реформских циљева идентификованих у овој Стратегији захтева редовно мерење напретка њиховог спровођења током периода за који се Стратегија доноси, 2013 – 2018. године. С обзиром на обим релевантних реформских циљева и пројеката, најпримеренији и најкориснији показатељи резултата рада су на квантитативним основама и одсликавају објективне стандарде резултата рада у правосуђу. Поред квантитативних показатеља, предвиђени су и квалитативни индикатори.

Комисија за спровођење Стратегије биће одговорна за предлог стандардизованих образаца прикупљања података потребних за оцену реформских процеса. Институције надлежне за спровођење активности предвиђене Акционим планом обавезне су да доставе неопходне податке Комисији за спровођење Стратегије. Институције правосудног система ће податке које Комисија и Секретаријат прикупе и анализирају користити приликом доношења стратешких одлука. На основу трендова и релативног напретка кога одражавају показатељи резултата, може бити потребно пружити додатну подршку у посебним областима реформе.

2. Показатељи резултата рада

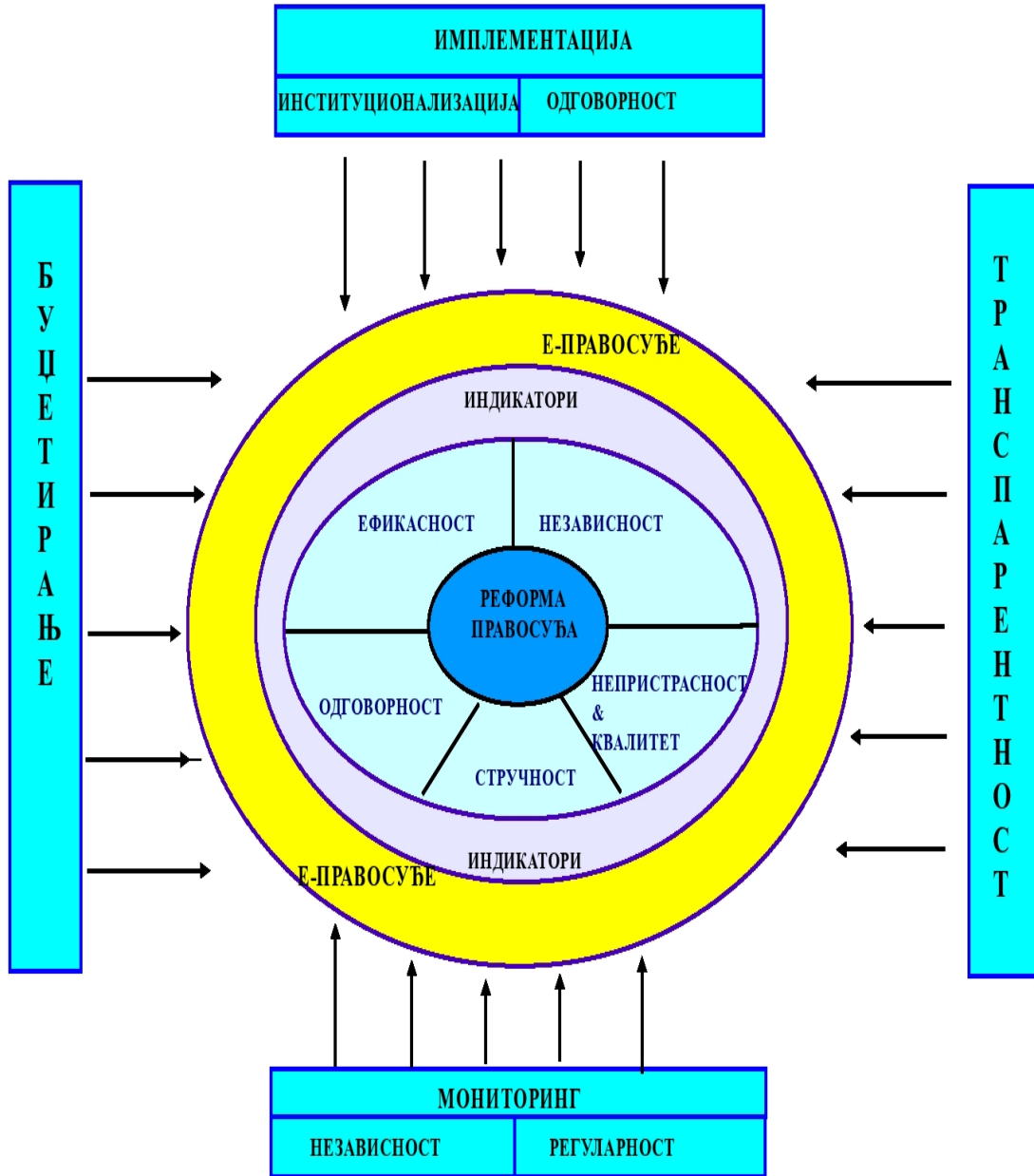
Показатељи резултата Стратегије су директно повезани са оквиром реформе правосуђа и груписани у пет кључних начела - независност, непристрасност и квалитет правде, среучност, одговорност и ефикасност. Посебни показатељи и мере који одсликавају различите компоненте Стратегије за сваки од кључних начела реформе, дефинисани су Акционим планом који је саставни део Стратегије. Индикатори су дефинисани на нивоу стратешког циља, као и извори верификације индикатора. Како би се обезбедило одговарајуће праћење остварених резултата, сваки стратешки циљ подељен је у мере, а мере у активности, такође је одређен рок у којем је планирано да активност буде испуњена, надлежно тело и потребна средства за остваривање мера..

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

VI. АНЕКСИ

АНЕКС 1

АНЕКС 2

Законодавни оквир реформе - Основни извори права који уређују систем правосуђа и његово функционисање, као и надлежност и одговорност релевантних институција правосудног система у Републици Србији:

Устав Републике Србије (Службени гласник РС, бр. 98/2006)

Закон о Народној скупштини (Службени гласник РС, бр. 9/2010)

Закон о Влади (Службени гласник РС, бр. 55/2005, 71/2005 - испр., 101/2007, 65/2008, 16/2011, 68/2012 - одлука УС и 72/2012)

Закон о министарствима (Службени гласник РС, бр. 72/2012)

Закон о Уставном суду (Службени гласник РС, бр. 109/07 и 99/2011)

Закон о Високом савету судства (Службени гласник РС, бр. 116/2008, 101/2010 и 88/2011)

Закон о судијама (Службени гласник РС, бр. 116/2008, 58/2009 - одлука УС, 104/2009, 101/2010, 8/2012 - одлука УС и 121/2012)

Закон о уређењу судова (Службени гласник РС, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - др. закон, 78/2011 - др. закон и 101/2011)

Закон о Државном већу тужилаца (Службени гласник РС, бр. 116/2008, 101/2010 и 88/2011)

Закон о јавном тужилаштву (Службени гласник РС, бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011 - др. закон, 101/2011, 38/2012 - одлука УС и 121/2012)

Закон о седиштима и подручјима судова и јавних тужилаштава (Службени гласник РС, бр. 116/2008)

Закон о Правосудној академији (Службени гласник РС, бр. 104/2009)

Закон о прекршајима (Службени гласник РС, бр. 101/2005, 116/2008 и 111/2009),

Закон о парничном поступку (Службени гласник РС, бр. 72/2011)

Закон о ванпарничном поступку (Службени гласник СРС, бр. 25/82 и 48/88 и "Сл. гласник РС", бр. 46/95 - др. закон, 18/2005 - др. закон и 85/2012)

Закон о извршењу и обезбеђењу (Службени гласник РС", бр. 31/2011 и 99/2011 - др. закон)

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Закон о јавном бележништву (Службени гласник РС, бр. 31/2011 и 85/2012)

Закон о посредовању - медијацији (Службени гласник РС, бр. 18/2005)

Закон о правосудном испиту (Службени гласник РС, бр. 16/97)

Кривични законик (Службени гласник РС, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09 и 121/12)

Законик о кривичном поступку (Службени лист СРЈ, бр. 70/2001 и 68/2002 и "Сл. гласник РС", бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 - др. закон, 49/2007, 20/2009 - др. закон, 72/2009 и 76/2010)

Законик о кривичном поступку (Службени гласник РС, бр. 72/11, 101/11 и 121/12)

Закон о извршењу кривичних санкција (Службени гласник РС, бр. 85/2005, 72/2009 и 31/2011)

DRAFT

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

АНЕКС 3

Докумената која су консултована приликом израде Националне стратегије реформе правосуђа:

Национална стратегија реформе правосуђа Републике Србије (Службени гласник РС", бр. 44/2006)

Национална стратегија за борбу против корупције Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, бр. 109/2005)

Национална стратегија за борбу против организованог криминала (Службени гласник РС, бр. 23/2009)

Стратегија развоја система бесплатне правне помоћи у Републици Србији (Службени гласник Републике Србије, бр. 74/2010)

Стратегија за реформу система извршења кривичних санкција из 2005. године

Стратегија за смањење преоптерећености смештајних капацитета у заводима за извршење кривичних санкција у периоду од 2010. до 2015. године (Службени гласник РС, бр. 53/10)

Стратешки план Високог савета судства 2011 – 2013, март 2011. година

Стратешки план Правосудне академије 2011 – 2013, фебруар 2011. година

Стратегија реформе правосуђа Републике Хрватске за период од 2011. до 2015. године

Стратегија реформе правосуђа Републике Бугарске, 2003-2006 – ажурирани документ

Стратегија реформе правосуђа Републике Македоније, 2004-2007

Стратегија реформе правосуђа Босне и Херцеговине, 2008-2012

Стратегија јачања интегритета у правосуђу Републике Румуније 2011 - 2016

Стратегија развоја правосуђа као јавног сектора Републике Румуније 2010 – 2014

Споразум о стабилизацији и придруживању Србије Европској унији (Службени гласник РС - Међународни уговори", бр. 83/2008)

Аналитички извештај Европске комисије који пратисаопштење Комисије упућено Европском парламенту и Савету - Мишљење Комисије о захтеву Србије за чланство у Европској унији из 2011. године

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Годишњи извештај Европске комисије о напретку Републике Србије у процесу европских интеграција из 2012, 2010, 2009, 2008, 2007. године

Основна начела независности судства Уједињених нација (Резолуција Генералне скупштине 1985. година)

Европска конвенција о људским правима и основним слободама из 1950. године

Извештај Савета Европе - Подршка реформи правосуђа у Србији у светлу стандарда савета Европе - о прегледу стања примене Националне стратегије реформе правосуђа из 2006. године, август 2010. године

Евалуациони извештај о европским системима правосуђа - Издање за 2012. (подаци из 2010): Ефикасност и квалитет правосуђа, припремила Европска комисија за ефикасност правосуђа (СЕРЕЈ)

Препорука (2010) 12 Комитета министара државама чланицама о судијама: независност, ефикасност и одговорност

Препорука Савета Европе 19 (2000) о улози јавног тужилаштва у кривичном систему

Европска повеља о закону за судије (Стразбур, 9 - 10. јул, 1998. год)

Препорука Савета Европе (94) 12 Комитета министара Савета Европе о независности, ефикасности и улози судија

Мишљење бр. 1 (2001) Консултантског већа европских судија о стандардима који се тичу независности правосуђа и непремостивости судија

Мишљење бр. 10 (2007) Консултативног савета европских судија (ЦЦЈЕ) о правосудном савету у служби друштва упућено Одбору министара Савета Европе

Мишљење бр. 11 (2008) Консултативног савета европских судија (ЦЦЈЕ) о квалитету судских одлука упућено Одбору министара Савета Европе

Извештај Београдског центра за људска права – Људска права у Србији 2011, право, пракса и међународни стандарди

Велика повеља судија, (основни принципи) (2010)

Европски водич о етици и поступању јавних тужилаца (Будимпештански водич усвојен на Конференцији општих тужилаца Европе 31. маја 2005. године)

Садржај и организација Стратегије реформе правосуђа 2013-2018.

Мишљење бр. 349/2005 Европске комисије за демократију путем права о одредбама о правосуђу у Нацрту устава Републике Србије из 2005. године

Анализа јавне потрошње и институција у правосуђу (JPEIR), коју је израдио Заједнички вишедонаторски поверенички фонд за подршку сектору правосуђа (MDTF-JSS)

Стратегија за смањење броја старих предмета и одлагања поступака у судовима у Републици Србији, УСАИД-ов Програм поделе власти у Србији

Студија о унапређењу законодавног процеса у Републици Србији, ГИЗ – Пројекат за правну реформу, 2012. година

DRAFT